

ŽIVOT

KULTURNÉ SOCIÁLNÍ ČASOPIS DECEMBER • PROSINEC • GRUDZIEŃ • CÍSLO 12/1973

ROČNÍK 16 cena 1 zł

Pochvál'me tú piešen,

ČO SA RODÍ V POLI,
ČO V NEJ TANEC VÝSKA,
ČO V NEJ SRDCE BOLÍ,
NOČNÉ VÁNKY HRAJÚ,
BIELE SVITANIE,
ČO V NEJ CLIVÉ TÚŽBY
LETIA ZO STRÁNE.

Pochvál'me tú piešen,

KTORÁ V POLI RASTIE,
NEŽNÁ AKO SLZA,
SILNÁ AKO ŠTASTIE,
PIEŠEN, ČO ĽA VZKRIESI,
ZDVÍHNE, ZOHREJE,
NEKONEČNÁ PIEŠEN
ĽUDSKÉJ NÁDEJE.

Pochvál'me tú piešen,

NA PIŠŤALKE HRANÚ,
KTORÁ ČIERNY ŽIVOT
ZOBÚDZALA K RÁNU,
MATKY SI JU NIESLI
DOLU DOLINOU,
POMOHLA IM V NOCIACH
MYSLIET NA SYNOV.

Pochvál'me tú piešen,

ČO SA RODÍ V HOŘE,
SLADKÚ AKO LÁSKA,
STRAŠNÚ AKO MORE,
POCHVÁL'ME TÚ PIEŠEN,
S KTOROU DOBRE JE,
NEKONEČNÁ PIEŠEN
ĽUDSKÉJ NÁDEJE.

VOJTECH MIHÁLIK

Všetkým našim čitatel'om a
ich rodinám želáme veselé
Vianoce, veľa úspechov
v práci a osobnom živote,
splnenie všetkých túžob a
snov v Novom roku

ŠTART K NOVÝM, VYŠŠÍM ÚLOHÁM

Za nami je úspešný rok. Rok, ktorý bol priaznivý pre naše vnútorné záležitosti v priebehu realizácie uznesení VI. zjazdu PZRS a úspešný pre našu politiku, politiku nášho spoločenstva v medzinárodných vzťahoch. Priaznivý pre procesy uvoľňovania napäcia a vzájomne prospešného medzinárodnú hospodársku spoluprácu, pre perspektívy všeobecného trvalého mieru.

Sme si vedomí toho, že v tohorečnej práci pre rozvoj krajiny a ďalšie zlepšovanie našich životných podmienok sme urobili veľa. Udržali sme vysoké tempo rozvoja vo všetkých oblastiach národného hospodárstva a na niektorých úsekoch sme dokonca prekročili plánované úlohy. Vďaka tomu značne sa zvýšila priemyselná a poľnohospodárska výroba, lepšie prebiehalá realizácia investičných programov. Vedeli sme tiež lepšie využiť vedu a lepšie ju spájať s hospodárstvom. Rýchlosť bolo tempo rastu obratov nášho zahraničného obchodu, najmä v rámci mimoriadne prespešne sa rozvíjajúcich našich vzťahov s krajinami RVHP.

Uplynulý rok priniesol ďalšie badateľné zvýšenie finančných príjmov obyvateľstva, rast dodávok tržných tovarov, lepšiu prácu zdravotnej služby, kladné zmeny v oblasti osvety a kultúry.

Vytvorili sme teda dobré základy pre novú, vyššiu etapu rozvoja Poľska. Je bohatšia o skúsenosť uplynulých troch rokov, o angažovanosť pracujúcich a lepšie fungujúce národné hospodárstvo.

Výsledky dosiahnuté každodennou prácou, ktoré majú prospěšný vplyv na zmenu nášho života, plne dokázali, že stratégia zvolená PZRS je správna a vytvára trvalé podmienky, ktoré v procese socialistickej výstavby účinne razia Poľsku cestu k poprednému miestu na svete. Je to zároveň proces, ktorý prehľubuje uvedomenie a upevňuje akčnú jednotu celej spoločnosti.

Potvrdením týchto obrovských premien a morálno-politickej jednoty spoločnosti, bola všeobecna podpora Fronty národnnej jednoty a jeho programu konkretizovaného na I. celoštátnnej straneckej konferencii, ktorá sa prejavila počas volieb do národných výborov.

V týchto voľbách zo skoro 200 000 kandidátov do 3 175 národných výborov všetkých stupňov, sme zvobili 135 000 členov národných výborov. Sú medzi nimi členovia PZRS, ZES a DS. Je o 9% viac ako predtým nestraníkov, ktorých je celkovo skoro 40%. Svedčí to o veľkom význame, aký strana pripisuje zvýšeniu úlohy FNJ.

Pevnou zložkou tohto Fronty sú aj vyskúšaní činitelia a členovia našej krajanskej organizácie KSČaS, Česi a Slováci — poľskí občania. Dobrý gazdovia a dobrí pracovníci, angažovaní pre vec socialistického Poľska, obetaví a aktívni v rozvíjani svojich kultúrnych a jazykových tradícii. Aj na nich sa vyznávajú slová preho tajomníka UV PZRS Edwarda Giereka, vyjadrené v prejave na nedávnom sviatku baníkov v Katowiciach: Naša vlast — socialistické Poľsko — je našim spoločným domovom. Budujme ho a vytrvalé upevňujme, zariaďujme moderne a spravodivo. Lebo od toho závisí budúcnosť národa a blahobyt každého obyvateľa.

Na budúci rok čaká nás namáhavá úloha rozvinutia doterajšiu dynamiku rozvoja národného hospodárstva. Hlavným prostriedkom pre dosiahnutie tohto cieľa, je naša najlepšia práca, vedomosti a hospodárenie. V tom spočíva aj naša najväčšia rezerva, ktorú musíme spoločne a maximálne využiť na každom pracovisku, na každej dedine a v každej inštitúcii. Nie kvôli plánu a štatistike ale pre pozdvihnutie blahobytu nás všetkých a spoločensko-ekonomického pokroku krajiny, pre potreby dneška a budúcnosti.

Skúsenosť celých pokolení a dramatických rokov poslednej vojny nás učia, že náš program a vysoké tempo nášho rozvoja, môžeme realizovať iba v podmienkach uvoľnenia napäcia a upevňovania mieru. Obdobia napäcia v medzinárodných vzťahoch musia mať následky v hospodárstve a štátnych prioritach. Každý konflikt, nezávisle na tom kde prepukne, hrozí dnes mieru nevypočítateľnými následkami.

Preto máme životný záujem na odstraňovanie hrozby vojny a upevňovanie mierovej koexistencie. Ale koexistencia to nie je iba odstraňovanie hrozby konfliktov, ale aj úplne nové formy medzinárodnej hospodárskej, technickej, kultúrnej a obchodnej spolupráce, ktoré podporujeme.

Avašak toto všetko neprihádza automaticky. Taktôto chápaný mier treba vypracovať. Vďaka dôslednej mierovej politike ZSSR a iných socialistických štátov, v tom aj Poľska, ktoré ma na tom významný podiel, v posledných rokoch nastal badateľný prelom v medzinárodnej situácii. Je to optimistický začiatok mierovej cesty k zmene terajšieho zmiernenia na trvalý proces.

V Novom roku želám Vám, drahí krajania a čitatelia tvorivé úspechy a veľa spokojnosti s výsledkami Vašej práce, mnoho šťastia a všetko najlepšie v súkromnom a rodinom živote.

ADAM CHALUPEC

NÁVŠTEVA Z MATICE SLOVENSKÉJ

V dňoch od 25. do 29. októbra 1973 na pozvanie našej redakcie boli vo Varšave na návšteve správca Matice slovenskej súdr. Štefan Krivuš a vedúca Odboru pre zahraničných Slovákov MS súdr. Anna Ištvancinová. Naši hosia zo Slovenska sa oboznámili s prácou redakcie a problémami Spoločnosti, prehliadli si Varšavu a jej okolie a zoznámili sa s výsledkami, ktoré dosiahlo Poľsko od oslobodenia podnes.

Na záverečnom stretnutí s redakčným kolektívom súdr. Štefan Krivuš odovzdal prvemu tajomníkovi veľvyslanectva ČSSR v Poľsku Vladimírovi Václavikovi a Šéfredaktorovi Života Adamovi Chalupovi Pamätné medaily za zásluhy o rozvoj kultúrnej spolupráce s Maticou slovenskou.

A.S.

Po ozbrojenom konflikte medzi arabskými krajinami a Izraelom nastalo prímerie, ktoré dozorujú ozbrojené sily OSN. Vojaci zvláštnej jednotky Poľskej ľudovej armády, ktorá je súčasťou týchto ozbrojených sil OSN na Blízkom východe majú polné uniformy, ale aj dodatočné tropické uniformy, vlastné dopravné prostriedky a zbrane výlučne obranné. Veliteľom ok. 809 polských vojakov je pluk. Jerzy Jarosz.

Samozrejme nevieme, ako sa bude vyvíjať situácia, ale dúfame, že mierová konferencia vo veci Blízkeho východu, ktorá podľa neoficiálnych údajov by sa mala začať v Geneve 18. decembra t.r. vyrieši tento problém v prospech spravodlivosti a mieru na svete.

Foto: CAF

ROZVOJ VIDIEKA V ROKOCH 1974-75

Začiatkom novembra konať sa vo Varšave IV. plénium Hlavného výboru Zjednotenej ľudovej strany. Plénium bolo venované prerokovaniu úloh ZES v spoločensko-hospodárskom rozvoji vidieka a poľnohospodárstva v rokoch 1974-1975.

Predsedca HV ZES Stanislawa Gucwa prednesol referát, v ktorom predstavil úlohy ZES v období najbližších dvoch rokov. Rečník zdôraznil zároveň význam I. celoštátnej konferencie PZRS. Celonárodný charakter otázk a úloh načerňnutých na konferencii spôsobuje, — povedal S. Gucwa, — že hlboký záujem o tieto otázky prejavujú okrem členov PZRS, ZES a DS aj nestraníci. Cenný prínos konferencie mal by si osvojiť široký aktív Zjednotenej ľudovej strany.

VII. DNI KNIHY „ČLOVEK-SVET- POLITYKA“

V dňoch 20. až 30. novembra t.r. sa konali Dni knihy „Človek — svet — politika“. Ústredným podujatím Dni bola výstava spoločensko-politickej literatúry v miestnostiach Vojvodského národného výboru v Kielcoch. Okrem toho v celom Poľsku boli organizované výstavy rôzneho druhu, knižné trhy, prednášky, súťaže, autorské verejnosti a diskusie o jednotlivých knihách.

VII. dni sa tento rok konať v období realizácie uznesení I. celoštátnej straneckej konferencie, osláv 30. výročia Poľskej ľudovej armády, Roku poľskej vedy a predchádzajú 25. výročie vzniku PZRS a jej ústredného orgánu Trybuny Ludu.

VYSOKÁ ÚRODA V SOCJALISTICKÝCH KRAJINÁCH

O tohorečnej úrodnej obilia v Sovietskom zväze sa hovorí, že bola rekordná. Tento

rok veľmi vysokú úrodu obilia zaznamenali aj v Česko-slovensku — okolo 9,5 mil. ton, v tom pšenice 4,5 mil. ton. Tohorečná úroda pšenice v Česko-slovensku činí 37,7 q/ha, žita 30,6 q/ha, jačmeňa 34 q/ha, kukurice na zrno 40 q/ha. Vysokú úrodu obilia dosiahli aj v Maďarsku — 34,8 q/ha. O niečo horšia úroda ako vlny bola tento rok v Rumunskej socialistickej republike. Spôsobilo to dlhotrvajúce suchu, ktorá postihla tento rok Rumunsko.

Rôznych častiach Krakovského vojvodstva. Sú to: Cięzko-wice, Grybów, Krzeszowice, Łapczyce a Zawoja. Osobitné liečebné štvrti so sanatóriami a modernými prírodnolečebnými ústavmi vzniknu aj v Zakopanom a Bukownie.

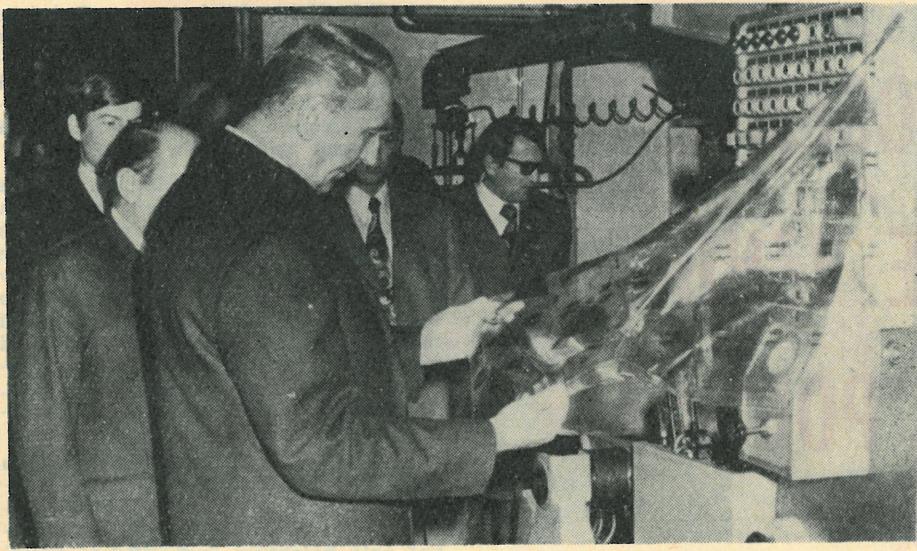
Ako z toho vyplýva, naši krajania budú mať do kúpeľov celkom blízko. Treba tu totiž spomenúť, že vo všetkých kúpeľoch krakovského vojvodstva (majú byť vybudované asi v priebehu 15 rokov), bude sa môcť liečiť naraz vyše 75 tisíc pacientov.

NOVÉ KÚPELE V KRAKOVSKOM VOJVODSTVE

Na svetových trzích je pšenica témier dvojnásobne dražšia. Mimoradný a zcela výjimečný rúst cen je vyvolávaný tak spekulaciami, tak obavou, že svetová produkcia nebude stačiť požiadavkám. V prognóze Mezinárodní rady pre pšenici z konca srpna t.r. se naznačuje, že těsná nabídka bude charakterizovať svetový trh i v sezóne 1973/74. Svetová spotreba pšenice se během posledních dvou desetiletí ročně zvyšovala asi o 2,5%, a tempo růstu spotřeby se nezpomaluje. Světové zásoby pšenice zřejmě značně klesnou. V hodnocení skloněn v jednotlivých zemích je Mezinárodní rada pro pšenici zdrženlivá. S podstatným přírůstem produkce lze počítat v Sovětském svazu, avšak Indie a Pákistán zvýší nároky na dovoz. Čínská lidová republika už nyní nakoupila stejný objem jako za celou uplynulou sezónu. Američtí odborníci předpokládají, že USA budou moci exportovat asi 29,9 mil. t, avšak zásoby v zemi se znova sníží. Osevní plocha v Argentině se podstatně omezila, lze počítat pouze s nevelkým vývozem. Austrálie bude nejméně do ledna příštího roku vývoz značně omezovat, protože letošní sklizeň byla velmi slabá.

Mezinárodní rada pro pšenici zdôrazňuje, že nepomér mezi predpokladanou exportní nabídkou a importními požadavkami si zřejmě vynutí snížení spotřeby pšenice pro krmené účely. Nelze však pominout skutečnosť, že nabídka klasických krmiv je také velmi těsná a jejich ceny stoupají zhruba stejně rychlým tempem ako pšenice.

Na základe výše uvedeného je nutné uviedomiť si, že zvyšování úrody má dalekosáhlý význam nejenom hospodárský, ale i politický. Politicky silné budou ty státy, ktoré dokáži vyprodukovať dostatek potravin — jak pro sebe, tak i pro vývoz. Nedostatek obilia na svetových trzích se stáva nástrojem cenových spekulácií a výdirání.

Edward Gierek při prohlídce závodů na umělé hmoty v Gantu
SNÍMEK CAF

PRO DOBRO OBOU ZEMÍ A EVROPY

Ctyřdenní návštěva prvního tajemníka ÚV PSDS Edwarda Gierka v Belgii byla prvořadou událostí nejenom v souvislosti s dvoustrannými polsko-belgickými vztahy, ale také pro svůj širší evropský význam. V oblasti mnohaletých, tradičně přátelských styků mezi Polskem a Belgie tato první oficiální návštěva na tak vysoké úrovni otevírá nové perspektivy dalšímu dynamizování všeestranné politické a hospodářské spolupráce, odpovídající aktuálním možnostem a snahám obou stran. Styky mezi územně malou Belgií, která však oddehává důležitou hospodářskou a také politickou úlohu v souvislosti s polohou v srdci Evropy a manifestováním již řadu let snahy působit na rozšíření styků mezi oběma částmi světadílu a dynamicky se rozvíjejícím a projevujícím stejně snahy Polkem, byly vždy živé a plodné. Již řadu let existuje stálá výměna diplomatických a politických návštěv mezi Varšavou a Bruselem. Ačkoliv Polsko a Belgie náleží k různým společensko-politickým seskupením, pamětlivě těžkých válečných zkušeností vystupovaly často společně, v zájmu Evropy jako světadílu míru a spolupráce. Pracovaly ve prospěch svolání Evropské konference o bezpečnosti a spolupráci, realizování snah usilujících o odzbrojení v Evropě, dynamizaci hospodářských styků.

Návštěva Edwarda Gierka, tak srdečně a hostinně přijímaného belgickými hostiteli a společenstvem této země, je tedy vyvrcholením vzájemného sblížení, naplnění staré tradice přátelství novou náplní. Ukazuje, že zmírnění napětí v Evropě napomáhá rozvoji politických styků mezi státy s různým zřízením a také určuje nové perspektivy hospodářských styků. Příklad Belgie a Polska ukazuje, kolik

lze ještě v oblasti rozvoje těchto styků vykonat. Ačkoliv Polsko se nachází na druhém místě v odvětví belgického exportu do socialistických států a dynamika vzájemných obratů vykazuje v posledním roce až 45% vzrůstu, existují obrovské možnosti pokud jde o další intenzifikaci ekonomických styků. Podepsání desetileté hospodářské smlouvy mezi oběma zeměmi umožnuje praktické uskutečňování těchto snah.

Politické rozhovory Edwarda Gierka a doprovázejících osobností s předsedou vlády Edmondem Leburtonem a dalšími belgickými osobnostmi ukázaly současně celoevropský význam vzájemného sblížení obou zemí. Ukázaly také, že existuje možnost plodného dialogu mezi státy patřícími k dvěma odlišným politickým systémům, vojenským a hospodářským paktům.

Aktivní socialistické Polsko, zrychlující neustále svůj hospodářský rozvoj, je pro Belgii, prvního vývoze na světě (v přepočítání na jednoho obyvatele) přirozeným a výhodným partnerem. Vzájemné přátelství a sympatie, již pocitují oba národy, vytváří kladné psychologické ovzduší pro rozvoj tohoto partnerství. Vskutku existují výborné podmínky aby byla otevřena nová kapitola polsko-belgických vztahů, které jsou součástí široké politiky rozvoje styků v Evropě, již tak důsledně prosazuje socialistické společenstvo. Polsko se aktivně podílí na této politice a návštěva prvního tajemníka naší strany v Belgii je dalším naším přínosem k jejímu uskutečňování.

Tyto čtyři polské dny v Belgii, tak plodné pro obě strany, jsou současně přispěvkem k upevnění procesu vzájemného pochopení a zmírování napětí v Evropě.

POLSKO - BULHARSKO DVA DOBŘÍ PARTNERI

Tradičně ve stycích mezi socialistickými státy je na zakončení návštěvy vedoucí představitelé jedné země v druhé zemi uveřejněno společné komuniké. Tak tomu bylo rovněž po listopadových rozhovorech prvního tajemníka Komunistické strany Bulharska a předsedy Státní rady BLR Todorovi Živkovi v Polsku. „BYLA USKUTEČNĚ — četli jsme v komuniké — ŠIROKÁ A PLODNÁ VÝMĚNA NÁZORŮ NA Vnitřní i zahraniční POLITIKU POLSKA A BULHARSKA A PROJEDNÁNO DALŠÍ VŠESTRANNE PROHLOUBENÍ A ROZVOJ VZAJEMNÝCH VZTAHŮ.“

Těsně před příjezdem Tadora Živkova do Polska jsem navštívil Bulharsko a měl jsem možnost přesvědčit se, jak se v každodenní praxi upevňuje polsko-bulharské přátelství, jak se rozvíjí hospodářská spolupráce, vzájemné poznávání.

První příklad:

V Golamu Selo (jihozápadní Bulharsko) se staví elektrárna „Bobov Dol“. Staveniště budoucí elektrárny velmi rychle mění svůj vzhled zásahu obrovského úsilí stavbařů, montérů a odborníků. Plná projektovaná kapacita elektrárny „Bobov Dol“ činí 800 MW a provoz v ní bude zahájen v roce 1975. Právě probíhají přípravné práce k uvedení do provozu první turbíny na 200 MW.

Od července roku 1971 pracují na stavbě odborníci z Polska — dozorci četa montážních prací. Jejich pětařicet. Jsou to lidé z různých koutů Polska, zástupci různých polských montážních podniků, odborníci s velkými zkušenostmi. Přítomnost polských inženýrů a techniků v Bobov Dol je opodstatněna, protože 60% veškerého zařízení elektrárny je polské výroby: kompletní kotel, elektrický filtr, vysokotlaké potrubí, cirkulační čerpadla, napájecí čerpadla, automatická a kontrolní a měřicí aparatura.

Když se zeptáte lidí, pracujících na stavbě elektrárny Bobov Dol, a jsou jich tři tisíce, všichni s úctou hovoří o pracovitosti svých polských kolegů — inž. Józefa Niedowska, inž. Teodora Pawłosa, inž. Jerzyho Zalewského (všichni ti z „RAFAKO“ — Racibórz), inž. Kazimierze Urbaniaka (z elektrárny „Konin“) a dalších. Mezi Bulhary a Poláky se vytvořily silné svazky přátelství a kamarádství.

V elektrárně „Bobov Dol“ jsou na každém kroku viditelné výsledky bratrské spolupráce mezi socialistickými zeměmi. Projevují se nejenom přátelským pracovním ovzduším. Dnes Poláci v Bobov Dol

mluví bulharsky a jejich hostitelé úspěšně debatují v polském jazyce.

Druhý příklad:

Ve Varně, druhém největším městě Bulharska, hovořím s ředitelem zastoupení polské centrály „Centromor“ panem Tadeuszem Cenkiem. Téma rozhovoru: největší smlouva uzavřená v zemích RVHP a jedna z největších v Evropě. Společná stavba série 24 lodí, každá 100 000 DWT. „Abychom pochopili, jak mohutné lodě to budou — říká ředitel — uvedu několik údajů: délka 245,5 m (tedy dvou fotbalových hřišť), šířka 39 m, výkon motorů 32 000 HP. A pouze padácičná obsluha. Během roku dodá Polko-bulharskému výrobcovi technickou dokumentaci a také motory a pomocné agregáty. Lodáři z Varny — v rámci kooprodukce — dodají zbytek.“

Dva příklady, VELMI PŘÍZNACNÉ PRO CELKOVÝ OBRAZ ROZVOJE POLSKO-BULHARSKÝCH HOSPODÁŘSKÝCH STYKŮ, uskutečňovaných na základě dlouhodobých dohod, které předpokládají, že další spolupráce bude s každým rokem stále plodnější. Nedivme se. Jedna i druhá země jsou dobrými, solidními partnery a pružný hospodářský rozvoj Polska a Bulharska zaručuje, že tato spolupráce se zasouvá nejenom o rozvoj obou uvedených států, ale také celého socialistického společenství, které je tím silnější, čím silnější jsou jeho jednotlivé složky.

PAWEŁ DERESZ

Todor Živkov byl srdečně vítán obyvateli zemědělské oblasti poznaňského vojvodství
SNÍMEK CAF

VÝROČIE ČESKOSLOVENSKÉ FEDERÁCIE

Prednedávnom uplynulo päť rokov od vyhlásenia československej federácie. Pre ČSSR je to mimoriadne dôležité výročie, ktorému čsl. tlač, preovšetkým Rudé právo a Pravda, ale aj iné denníky, ako napr. Smena, podľa ktorej aj my prinášame násu materiál, venovala veľkú pozornosť.

* * *

Po vzniku Československej republiky r. 1918 buržázia nebola schopná riešiť národnostné vztahy. Český národ sa stal vládnúcim národom, a slovenský národ neboli rovnoprávny následkom oficiálnej štátnej ideologie a politiky, tzv. česchoslováckemu. Počas druhej svetovej vojny londýnska emigrácia nadálej stála na platforme česchoslováckemu a na jeho základe formulovala svoje návrhy na povoju nového usporiadania.

Komunistická strana naopak, spájala národnoslobodzovací boj s revolučným bojem za sociálne oslobodenie a za demokratické usporiadanie národnostných vztahov. V decembri 1943 z iniciatívy V. illegálneho UV KSS vznikla SNR a jej programový dokument Vianočná dohoda, predložila nový spôsob riešenia slovenskej

národnostnej otázky. Po vypuknutí SNP Slovenská národná rada prevzala a začala na Slovensku vykonávať celú zákonodarnú, vládnú a výkonnú moc. Zároveň sa vyjadriala za obnovu Československej republiky, ako štátu dvoch rovnoprávnych národov — českého a slovenského.

V marci 1945 na rokování v Moskvě o vytvoreni novej vlády delegácia SNR predložila požiadavky, aby do kompetencie slovenských povereńci patrili rezorty vnitra, školstva a osvety, zásobovania zdravotníctva, priemyslu a živnosti, pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, verejných práci, sociálnej starostlivosti a pravosudia. Zahraničná politika, zahraničný obchod a obrana mali patrili ústrednej vláde. Avšak vládný program realizoval iba čiastočne slovenské požiadavky, najmä však záko-

nodarnú a vládnú moc slovenských národných orgánov.

Košický vládný program neriešil definitívne otázku spolunažívania Čechov a Slovákov, ale predstaviteľia KSS už vtedy žiadali federativnú formu štátoprávneho riešenia v ľudovo-demokratickej republike, avšak v danej situácii, keď moc ešte neprevzala robotnícka trieda, federativné zriadenie nebolo možné realizovať.

V rokoch 1945 až 1948 na základe pražských dohôd konkretizovali sa vztahy medzi ústrednými a slovenskými národnými orgánmi. Vtedy ustálená forma štátoprávneho usporiadania bola cez dve desaťročia trvalou súčasťou politického systému v ČSR, ale najmä po roku 1960 sa postavenie slovenských národných orgánov opäť oslabilo a ich zákonodarná a výkonná kompetencia bola redukovaná.

Požiadavku federativnej prestavby ČSSR opäť predložila KSČ a to v zmysle politického systému, ktorý vedie k všeestrannému rozvoju vzájomných vztahov dvoch národov. Prvé návrhy federativného usporiadania vyzpracovala SNR na jar 1968. Národné zhromaždenie ČSSR schválilo zákon o čsl. federácii 27.10.1968 a začal sa realizovať 1.1.1969. Zákon vychádza z teórie socialistického federalizmu, teda zo zásady, že najlepšou základňou socialistického riešenia národnostnej otázky je federativné usporiadanie štátu.

Konstituovanie Českej socialistickej republiky a Slovenskej socialistickej republiky v rámci socialistickej federácie utvorilo podmienky pre všeestranný a obojstranne prospešný rozvoj ČSSR. Po piatich rokoch nového štátoprávneho zriadenia možno konštatovať, že princípy federativného usporiadania v ČSSR sa plne osvedčili. Federácia sa stala dobrou základňou spolunažívania Čechov a Slovákov i všetkých národností v spoločnom socialistickom štáte.

Komunistická strana Československa úspešne splnila jednu zo svojich historických úloh.

V júli roku 1974 pripadá 30. výročie vzniku ľudového Poľska. Uplýva teda 30 rokov odvtedy, ako nové spoločenské sily roku 1944 vzali do svojich rúk zodpovednosť za budúlosť našej krajiny. Tieto sily, realizujúc program poľskej lavice obsiahnutý v historickom Júlovom manifeste, mali podstatný vplyv na stvárňovanie dnešného života poľského národa.

Dejiny ľudového Poľska dokázali, že voľba tejto cesty zodpovedala najzivotnejším záujmom národa. V priebehu existencie ľudového Poľska, vo veľmi ťažkých podmienkach povoľových rokov, úsilim celej spoločnosti a za výdatnej pomoci Sovietskeho zväzu bola obnovená vojnou zničená krajina. Uskutočnili sa základné spoločenské reformy. Zo zaostalej krajiny sa Poľsko zmenilo na modernú priemyselnú krajinu. Dnes, vďaka sile svojej ekonomiky, spoločensko-kultúrnym a vedeckým výsledkom, dôslednej politike mieru a priateľstva, ako aj spolupráci s bratskými socialistickými krajinami, naša ľudová vlast má vysoké miesto a autoritu vo svete.

Ľudové Poľsko realizujúc zásadu proletárskeho internacionálizmu, vytvára plné a nechatené podmienky spoločenského, kultúrneho a pracovného rozvoja všetkých občanov, bez ohľadu na ich národný pôvod. Je to výraz našej leninskej národnostnej politiky realizovanej Poľskou zjednotenou robotníckou stranou. Pri príležitosti bližiaceho sa 30. výročia PER treba zdôrazniť, že najpodstatnejší zmysel tejto politiky spočíva v úcte k národnému cítiu každého jednotlivca, v plnej rovnoprávosti a zabezpečení kultúrnych potrieb národnostných menších bývajúcich v Poľsku, v upevňovaní jednoty spoločnosti a bratského spolunažívania všetkých občanov.

Národnostná politika PZRS a Ľudovej vlády od oslobodenia po dnešný deň spôsobila, že jednotlivé národnostné skupiny sa natrvalo spojili so životom poľského národa. Aktívne sa podieľajú na upevňovaní vydobytkov socializmu a Ľudové Poľsko považujú za svoju vlast.

Na bližiace sa, 30. výročie vzniku Ľudového Poľska — na ktoré sa celá spoločnosť pripravuje s náležitou väznosťou — národnostné spoločensko-kultúrne Spoločnosti, ako integrálny článok našej spoločnosti majú mimoriadnu príležitosť, aby dôstojne oslávili toto veľké výročie, a predstavili svoje kultúrne výsledky. Ide teda o to, aby celá pôsobnosť národnostných Spoločností výplývajúca zo stanov, prezentovala výsledky Ľudového Poľska a najmä spájala sa s úlohami dneška a zajtrajska, ktoré stojia pred celou spoločnosťou.

V celkovom priebehu osláv 30. výročia PER organizovaných v Poľsku, základnym prvkom bude ideo-politickej obsah, mobilizujúci všetky spoločenské sily pre zveľaďovanie výsledkov dosiahnutých Ľudovým Poľskom.

DÔSTOJNE OSLAVÍME 30. VÝROČIE VZNIKU ĽUDOVÉHO POL'SKA

Bude si to vyžadovať oboznamovanie celej spoločnosti s politikou strany a vlády vo všetkých jej oblastiach — hospodárskej, kultúrnej, spoločenskej, sociálnej atď., oboznamovanie s výsledkami a perspektívami socialistického rozvoja Poľska, pôsobnosť pre všeobecnú a aktívnu podporu programu rozvoja Poľska.

Je nesmierne dôležité, aby na konkrétnych a živých príkladoch upevňoval všeobecne vedomie o základnom význame, aký má pre Poľsko spojenectvo, priateľstvo a spolupráca so Sovietskym zväzom, ako aj s inými bratskými krajinami, stváraťa city hlbokého internacionálizmu a vlastenecku.

Dôležitou vecou pre národnostné Spoločnosti v ich každodennej pôsobnosti je popularizovanie a vysvetľovanie správnej a v praxi spravodlivej národnostnej politiky PZRS, poukazovanie, že plná spoločenská a politickej rovnoprávnosť národnostných skupín v Poľsku, ich bohaté kultúrne výsledky, sú výrazom tejto politiky vypĺvajúcej z podstaty socialismu, politiky trvalej a nemeniteľnej. Prispeje to nepochybne k prehľbeniu procesov spoločenskej integracie, stvárajaniu dobrých medziľudskej vzťahov, k odstraňovaniu vyskytujúcich sa ešte sem-tam prejavov separatizmu a podliehania vplyvom propagandy protipôsobkých stredísk v cudzine.

Pri stvárajaní takého postoja Ľudí treba ešte lepšie ako doteraz zdôrazňovať pokrokové tradície spoločných bojov za sociálne a národné oslobodenie. Odstraňovať všetko čo delí a zdôrazňovať všetko to, čo vyskakuje v boji za sociálne a národné oslobodenie a dnes vo výstavbe socialismu.

Napriek nepopierateľným a základným úspechom, ktoré sme dosiahli, v našom živote sú ešte záporné javy. Možno tu poukazať na niektoré z nich, ako napr. prejavujúci sa neraz nedostatok spoločenskej disciplíny, marxotrátnosť, nehospodárnosť atď. Od-

straňovanie týchto záporných javov zo spoločenského a dokonca rodinného života, je jednou z našich úloh a úspech v tejto oblasti patrí taktiež k činiteľom dôstojného oslavenia 30. výročia Ľudového Poľska. Veľmi dôležitou vecou pre dnešok a zajtrašok je zovšeobecnenie prevedenia, že iba efektívna práca každého občana tak v továri, podniku alebo na gospodovstve rozhoduje o dynamičnosti rozvoja krajiny a zlepšovaní životných podmienok. Vďaka pochopeniu tejto pravdy, poľská spoločnosť realizuje uznesenie 6. zjazdu PZRS a rozhodnutia prvej stranickej konferencie z októbra r. 1973.

Z uvedených politických myšlienok, ktoré červenou niťou budú spájať oslavu 30. výročia PER vyplýva základný záver — nemožeme sa obmedziť iba na bilancovanie prekonanej cesty, ale vychádzajúc z toho, čo sme už urobili, treba načrtuť ďalšie úlohy, ktorých realizácia bude násobiť sily a rozvoj našej vlasti.

* * *

Každodenná široká a aktívna politická a výchovná činnosť vo všetkých zložkách národnostných spoločností si vyžaduje konkrétné organizačné zabezpečenie. Vypracovanie vecných a reálnych pracovných plánov vypočítaných na celý rok 1974. Takéto plány diskutované na zasadnutiach výborov a so spoločenským aktívom mali by získať súhlas stranických organizácií. Je to potrebné preto, aby plány národnostných spoločností boli spojené s celým programom osláv 30. výročia PER v danom prostredí, vojvodstve, okrese alebo dedine. Takéto spojenie je mimoriadne dôležité, lebo účasť Spoločnosti može obohaciať oslavu 30. výročia PER, môže podniesť spoločné iniciatívy. Preto ani nemožno oslavu 30. výročia PER uzatvárať iba do svojich klubovných a klubov, úzkého rámcu Spoločnosti. Do osláv 30. výročia treba zapojiť všetky prostredky, celý aktív, ako aj všetkých členov Spoločnosti.

Veľká úloha čaká tupa ochotnícke umelecké súbory. Ich programy a repertoár by mali byť nasadené obsahom tematicky spojeným s výsledkami Ľudového Poľska. Ide tupa o angažované piesne a recitácie, ktoré vznikli v priebehu tridsaťročia PER.

Miestom náležitých osláv 30. výročia PER by mali byť schôdze v miestnych skupinách a obvodných výboroch. Je tu totiž široká možnosť prezentácie politického obsahu, mobilizácie členov k obohateniu osláv tohto veľkého výročia, aby každý člen Spoločnosti mal svoj priamy podiel na realizácii hospodárskych, spoločenských a kultúrnych úloh vo svojom pôsobisku. Spoločnosti majú tupa široké možnosti. Je to o i:

1. Masová účasť na svojpomocných práciach inicovaných FNJ alebo inými organizáciami, ako aj Spoločnosťami. Týchto práci by sa mali zúčastňovať celé kolektívy Ľudí, ako aj všetci členovia miestnych skupín a ochotníckych umeleckých súborov.

2. V rámci svojpomocných práci upratanie a estetická výzdoba miestnosti, klubovní a klubov. Výzdoba miestnosti mala byť tematicky spojená s 30. výročím PER k čomu môžu slúžiť výkresy, pútace, nástenné noviny, foto-noviny atď.

3. Na schôdze miestnych skupín pozývať účastníkov bojov za sociálne a národné oslobodenie. Veteránov robotníckeho hnutia, stranických činiteľov, spoločensko-kultúrnych činiteľov, dôstojníkov Poľskej Ľudovej armády, MO atď.

Mimoriadne úlohy spojené s oslavami 30. výročia PER pripadajú tlačovým orgánom. Publicistická činnosť by mala zahrňovať široký vejš problémov týkajúcich sa výsledkov dosiahnutých našou krajinou, popularizovať a zobrazovať aktuálne spoločensko-hospodárske úlohy, ako aj vysvetľovať podstatu našej národnostnej politiky.

Okrem tejto tematiky by tlač mala obzírne zovšeobecňovať prácu a angažovanosť spoločenského aktív, zverejňovať a zovšeobecňovať najmä politické a spoločenské hodnotné formy práce, plniť podstatnú organizátorskú úlohu v práci Spoločnosti.

Dobre premyslená a organizovaná práca národnostných Spoločností spojená s oslavami 30. výročia PER môže mať výdatný vplyv na ideovo-politickej upevnenie všetkých organizácií zložiek Spoločnosti, ako aj ich členov. Upevniť autoritu Spoločnosti a ešte pevnnejšie spoji činnosť Spoločnosti s celkom spoločensko-politickej a hospodárskej práci celej spoločnosti v realizácii všetkých úloh, ktoré pred národom kladie PZRS.

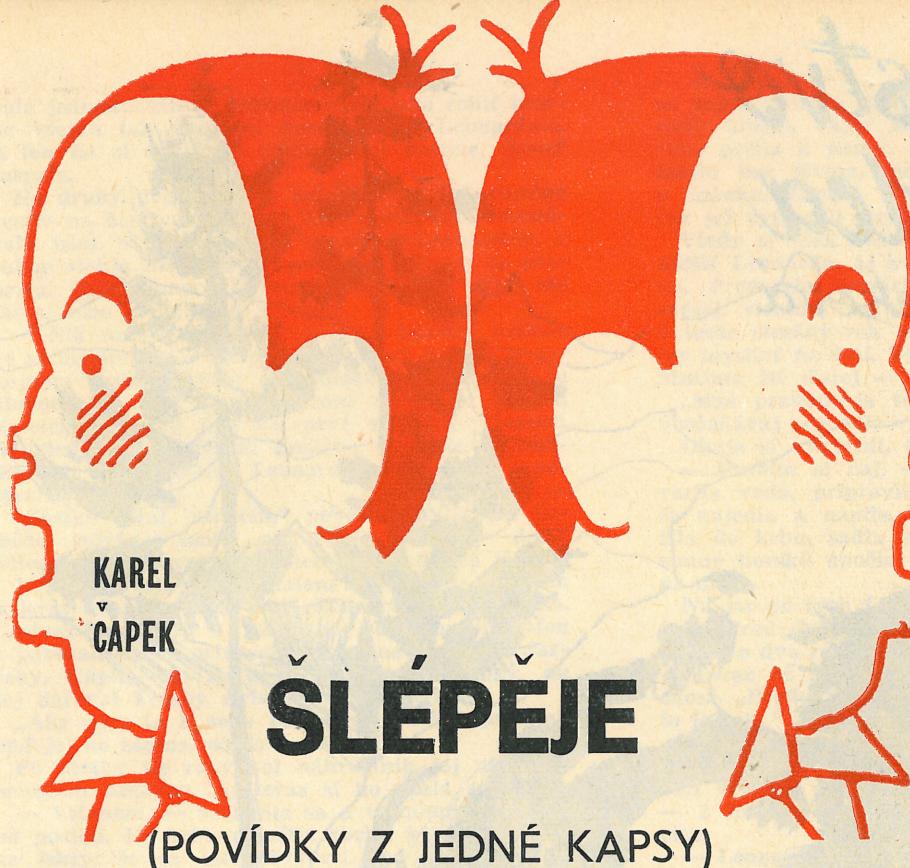
V tejto činnosti treba sa snažiť o výdatné zväčšenie počtu uvedomelených a politicky zrelého ako aj angažovaného aktív, ktorý je podmienkou správnej práce, socialistickej výchovy a ďalšieho rozvoja Spoločnosti.

W.S.

KAREL ČAPEK

český prozaik, dramatik a novinár, narodil se 9. ledna 1890 v Malých Svatováclavských. Když žil, bylo by mu třiaosmdesát. Zemřel v předevečer vpádu německého fašismu do Československa — 25. 12. 1938. Byl to vskutku jeden z největších umělců, neboť viděl všechny svět jako zajímavý a krásný. Lze říci, že ve všem, v drobných věcech kolem sebe dovedl nalézt dost poezie, aby ji uchvátil i čtenáře. Zajímal se o život a o člověka, o moderní vědu, techniku, výtvarné umění, kulturu, literaturu, filosofii a přírodu. Konkrétní vidění často prolínal s uteplíckými zpodobňováními, jimiž se vyrovnával s naléhavými otázkami doby (Továrna na obsolutno, Krakatit, RUR, Ze života hmyzu — alegorická hra, kterou napsal s bratrem Josefem). Svoje vrcholná díla spojil s bojem proti fašismu (Bílá nemoc, Válka s mlokami, Matka). Románová triologie Hordubal, Povětroň, Obyčejný život je výrazně spjata s řešením filosofických otázek. Románem První parta z hornického prostředí oslavil lidskou solidaritu. Z krásných, úsměvných malíkostí si připomeňme Dášenku, Měl

ŠLÉPEJE

(POVÍDKY Z JEDNÉ KAPSY)

Pan Rybka se té noci ubíral domů ve zvláště dobré míře, předně proto, že vyhrál svou partii šachu (to byl pěkný mat koněm, liboval si cestou), a za druhé proto, že napadal čerstvý sníh a měkce mu chrupal pod nohami v tom pěkném a čistém tichu. Bože, to je krásá, minil pan Rybka; město pod sněhem, to je najednou docela malé město, takové starosvětské městečko — člověk by skoro věřil v ponocné a dostavníky; to je zvláštní, jak sníh vypadá starodávně a venkovsky.

Krup, krup, pan Rybka si hledal nepošlapanou cestičku, jen pro tu radost, že to tak krupe; a protože bydlel v tiché zahradní uličce, ubývalo těch šlépějí, čím dál šel. Heleme, tady u těch vrátek ubyly mužské boty a ženské střevíčky; nejspíš manželé — jsou-li pak mladí? řekl si pan Rybka měkce, jako by jim chtěl požehnat. Tadyhle přeběhla kočka a nechala ve sněhu své tapky, podobné kvítíkům; dobrou noc, číčo, budou tě studit nožičky. A teď už je tu pouze jeden rádek šlépějí, mužských a hlubokých, rovný a jasný řetízek kroků, jež rozvíjel osamělý chodec. Kterýpak souš sed tudy šel? řekl si pan Rybka s přátelským zájmem; tady chodí tak málo lidí, ani jedna kolej není ve sněhu, jsme tu na okraji života; až dojdou domů, ulička si přitáhne bílou duchnu až k nosu a bude se jí zdát, že je jenom hračka pro děti. Škoda, že ráno nám to pošlape babka s novinami; ta nadělá šlápoty křížem krážem jako zajíce —

Pan Rybka se najednou zastavil: právě když chtěl přejít přes běloučkou ulici k svým vrátkům, viděl, že i ty šlépěje, které tu byly před ním, odbočují z chodníku a míří přes ulici k jeho vrátkům. Kdo by to ke mně šel? řekl si zaraženě a sledoval očima ty jasné šlépěje. Bylo jich pět; a přesně uprostřed ulice se končily ostrým otiskem levé nohy; ale už nebylo nic, jen neporušený a nedotčený sníh.

To jsem blázen, řekl si pan Rybka — snad se ten člověk vrátil na chodník! — Ale pokud dohlédl, byl chodník hladce a kypře zasněžen, bez jehož lidského kročeje. Inu, safra, dív se pan Rybka, nejspíš ty další šlépěje budou na druhém chodníku! I obešel obloukem ten nedokončený rádek kroků; ale na druhém chodníku nebylo jediné šlápoty; a celá ulice dál svítila nedotčeným a hebkým sněhem, až se dech tajil nad tou čistotou; nikdo tudy nešel od té doby, co napadl sníh. To je divné, bručel pan Rybka, nejspíš se ten člověk vrátil pozpátku na chodník, šlapaje do vlastních šlépějí; ale to by pak musel jít pozpátku ve svých šlépějích až na roh ulice, protože přede mnou tamtudy šly jen jedny šlápoty, a sice směrem sem — Ale proč by to ten chlap dělal? užasl pan Rybka. A jak by mohl jda pozpátku trefit přesně do svých šlépějí?

Kroutě hlavou odemkl vrátko a vše do svého domu; ačkoliv věděl, že je to nesmysl, díval se, nejsou-li uvnitř domu nějaké sněhové nášlapky; to se rozumí, kdy by se tam vzaly! Snad se mi to jen zdálo, bručel zneprávěně pan Rybka a vyklonil se z okna; na ulici ve světle lucerny viděl jasně pět

sněhu celé rýhy. Do těch stop je šlápotu jen jednou, pane. Vidíte přece, jak jsou ostré."

"Když teda se nevrátil," naléhal tvrdošině pan Rybka, „kam se ztratil?"

"To je jeho věc," bručel pan komisař. „Koukejte se, když nic neprovedl, tak my nemáme právo se plést do jeho věci. To bychom museli mít na něho nějaké udání; pak ovšem zavedeme předběžné vyšetřování..."

"Ale copak může člověk uprostřed ulice prostě zmizet?" hrozil se pan Rybka.

"To musíte počkat, pane," radil mu pokojně komisař. „Zmizel-li někdo, bude nám to za několik dní hlásit jeho rodina nebo kdo; no, a potom budeme po něm pátrat. Dokud ho nikdo neporešuje, tak s tím nemáme co dělat. To nejde."

V panu Rybkově se počal zvedat temný hněv. „Promiňte," prohlásil ostře, „ale já bych řekl, že policie by se měla tak trochu zajímat o to, když klidný chodec z nějho nic zmizí uprostřed ulice!"

"Ono se mu nic nestalo," chláchal ho pan Bartošek. „Vždyť tu není ani stopy po nějakém zápasu — Kdyby ho někdo přepadl nebo unesl, tak by tady muselo být naděláno šlápot — Mně je lito, pane, ale já tu nemám proč zakročit."

"Ale pane komisaři," spráskl ruce pan Rybka, „tedy mně aspoň vysvětlete ... To je přece taková záhada..."

"Je", souhlasil pan Bartošek zamysleně. „Nemáte ponětí, pane, co je na světě záhad. Každý barák, každá rodina je záhada. Když jsem šel sem, tak támhle v tom domku zavzlykal mladý ženský hlas. Pane, záhadu, to není naše věc. My jsme placeni za párádek. Copak si myslíte, že my pátráme po nějakém zloději ze zvědavosti? Pane, my po něm pátráme, abychom ho zavřeli. Po rádek musí být."

"Tak vidíte," vyhrkl pan Rybka. „A to přece uznáte, že není v pořádku, aby se někdo uprostřed ulice... dejme tomu, vnesl kolmo do vzdachu, ne?"

"To záleží na výkladu," minil komisař. „On je policejní předpis, že je-li nebezpečí pádu z větší výše, má být ten člověk privázán. Na to je v první řadě napomenutí a potom pokuta. — Jestli se ten pán vnesl jen tak samovolně do vzdachu, tak by ho ovšem měl strážník napomenout, aby si připnul ochranný pás; ale on tu asi strážník nebyl," řekl omluvně. „To by tu byly po něm šlápoty. Ostatně, třeba se ten pán vzdálil jiným způsobem, ne?"

"Ale jakým?" děl honem pan Rybka.

Komisař Bartošek potřásl hlavou: „Težko říci. Třeba nějaké nanebevzetí nebo Jakubův žebřík," řekl neurčitě. „Nanebevzetí by se snad mohlo považovat za únos, kdyby se stalo násilím; ale já myslím, že se to obyčejně stává se souhlasem dotyčného. Ono je možné, že ten člověk umí litat. Nezádalo se vám někdy, že litáte? To se člověk jen tak drobet odraží nohou, a už se vznáší ... Někteří letí jako balón, ale já, když ve sru litám, se musím chvílemi odražet nohou od země; já si myslím, že to dělají ty těžké šaty a šavle. Třeba ten člověk usnul a ve sru začal litat. Ale to není zakázáno, pane. Ovšem, na frekventované ulici by ho musel strážník napomenout. Nebo počkejte, třeba to byla levitace, oni spiritisti věří na levitaci; ale spiritismus také není zakázán. Mně říkal nějaký pan Baudyš, že to sám viděl, jak médium visele ve vzdachu. Kdo pak ví, co na tom je."

"Ale pane," řekl pan Rybka kárvě, „snad tomu nevěříte! To by přece bylo takové porušení přirodních zákonů —"

Pan Bartošek pokrčil rameny. „Pane, to já znám, lidé překračují všechny možné zákony a nařízení; kdybyste byl policijt, tak byste o tom věděl víc..." Komisař mávl rukou. „Já bych se nedivil, kdyby porušili i přirodní zákony. Lidi jsou velká pakáž, pane. Nu, dobrou noc; ono to zbebe."

"Nevypil byste tadyhle u mne sklenici čaje... nebo slivovice?" navrhl pan Rybka.

"Proč ne," bručel komisař melancholicky. „To víte, v téhle uniformě nemůže člověk ani do hospody. Proto policajti tak málo pijí."

"Záhada," pokračoval, sedě v lenošce a dívaje se zamýšleně, jak mu taje na špičce boty sníh. „Devětadvadesát lidí by šlo podle těch šlépějí a něčeho by si nevšimli. A vy sám si nevšimnete devětadvadesát věcí, které jsou zatraceně záhadné. My víme stavou belu, co všechno je. Jenom některé věci nejsou záhadné. Po rádek není záhadný. Spravedlnost není záhadná.

Policie taky není záhadná. Ale každý člověk, který jde po ulici, už je záhadný, protože na něho nemůžeme, pane. Jakmile něco ukradne, tak přestane být záhadný, protože ho zavřeme a je to; aspoň víme, co dělá, a můžeme se na něho podívat takovým okýnkem ve dveřích, vite? Prosím vás, tihle novináři třeba píší „Záhadný nález mrtvoly? Co je na takové mrtvole záhadné? Když ji dostaneme my, tak ji změříme a fotografoujeme a rozrežeme, my známe každou niš, co na ní je, víme, co posledně jedla, nač zemrela a kdežto cosi; mimo to víme, že ji někdo zabil nejspíš pro peníze. To je všecko tak jasné a vyložené... Můžete mně dát hodně tmavý čaj, pane. Všechny zločiny jsou jasné, pane; na nich aspoň vidíte pohnutky a všechno, co k tomu patří. Ale záhadné je, co si myslí vaše kočka, o čem se zdá vaši služce, a proč se vaše žena dívá tak zamýšleně z okna. Pane, všechno je záhadné krom trestních případů; takový kriminální případ, to je přesně určený kousek skutečnosti, takový výsek, na který jsme si posvitili. Koukněte se, kdybyste se tady rozhled, tak bych o vás ledacos poznal, ale já se dívám na špičku své boty, protože mně po vás úředně nic není; my totiž na vás nemáme žádné udání," dodával, srkaje horký čaj.

„To je taková divná představa," začal zase po chvíli, „že policie a hlavně tihle tajní se zajímají o záhadu. My se vám vykašleme na záhadu; nás zajímají nepatrčnosti. Pane, nás nezajímají zločín, protože je záhadný, ale protože je zakázaný. My nehoníme nějakého toho lumpa z intelektuálního zájmu; my ho honíme, abychom ho zatkli ve jménu zákona. Poslouchejte, metaři neběhají s koštětem po ulici, aby četli v prachu lidské stopy, ale aby smetli a uklidili to všechno svinstvo, co tam život nadělá. Po rádek není ani drobet záhadný. Dělat po rádek je svinská práce, pane; a kdo chce dělat čistotu, musí strkat prsty do každého neřádu. Prosím vás, někdo to musí dělat," řekl melancholicky, „jako někdo musí zabíjet telata. Ale zabíjet telata ze zvědavosti, to je surovost; to se má dělat ze remesla. Když má člověk povinnost něco dělat, tak aspoň ví, že má právo to dělat. Koukněte se, spravedlnost musí být nepochybňá jako násobilka. Já nevím, mohl-li byste dokázat, že každá krádež je špatná; ale já vám dokážu, že každá krádež je zakázaná, protože vás v každém případě seberu. Kdybyste rozsvítil na ulici perly, tak vás strážník napomene pro znečišťování ulic. Ale kdybyste začal dělat zázraky, tak vám v tom nemůžeme bránit, ledaže býchom tomu řekli veřejné pohřešení nebo nedovolený shluk lidí. Musí to být nějaká neprávnost, abychom se do toho vložili."

„Ale pane," namítl pan Rybka, vrtě sebou nespokojeně, „copak vám tohle nestáčí? Tady jde ... o takovou divnou věc ... o něco tak záhadného ... a vy..."

Pan Bartošek pokrčil rameny. „A já to nechávám plavat. Pane, chcete-li, já nechám tu šlépěj odklidit, aby nerušila vás noční klid. Víte nemohu udělat. Neslyšíte nic? Záhadné kroky? To jde naše patrola; tak to už jsou dvě hodiny a sedm minut. Dobrou noc, pane."

Pan Rybka doprovázel komisaře z vrátek; uprostřed ulice byl ještě ten nedokončený a nepochopitelný rádek kroků — Po druhém chodníku se blížil strážník.

„Mimro," zavolal komisař, „máte něco nového?"

Strážník Mimra zasalutoval. „Celkem nic, pane komisaři," hlásil. „Tamhle v čísle sedmnáct mňoukala venku kočka; tak jsem na ně zazvonil, aby ji pustili domů. V čísle devět neměl zavřená vrátko. Na rohu rozkopali ulici a nedali tam červenou lucernu, a u hokynáře Maršika se na jedné straně uvolnila vývěsní tabule; budou to muset ráno sundat, aby to někomu nespadlo na hlavu."

„To je všechno?"

„To je všechno," mínil strážník Mimra. „Ráno se budou muset sypat chodníky, aby si někdo nezlamil nohu; mělo by se v šest hodin všechno zazvonit —"

„Tak je dobré," řekl komisař Bartošek. „Dobrou noc!"

Pan Rybka se ještě jednou ohlédl po těch šlépějích, jež vědely do neznáma. Ale tam kde byla poslední šlépěj, byly teď dva důkladně otisky služebních bot strážníka Mimry; a odtud pokračovaly ty široké šlápoty pravidelnou a jasnou řádkou dál.

„Zaplat Pánbůh," oddychl si pan Rybka a šel spát.

Pani Allenbyová naprv vypočula plány svojej dcéry, potom akoby mimochodom povedala:
— Na Vianoce tu nebudem.

Margaret na ňu vypleštila oči: — To myslíš väčne? Vedť to nie je možné! Na Vianoce tu nebudeš? Kam pôjdeš?

— To ešte neviem.

Pani Allenbyová starostlivo uväzovala striebornú stužku okolo malého balička. Bola v ňom brošňa pre Margaret, perlový venček obrúbený zlatom, ktorý objavila u starožitníka. Po chvíľke podala darček dcérke. — To je pre teba, ale otvoriť až na Štedrý večer! Ostatné darčeky pre vás všetkých pripravím ešte kým odidem.

Margaret si sadla na modrú zamatovalú stoličku pri krbe. Decembrové slnko svietilo do izby tak žiarivo, že plamene v krbe vyzerali bledo a sínovo. — Ale, mami, ty si predsa ešte nikdy nebola na Vianoce preč — zvolala.

— Nie. Ale tentoraz... — povedala pani Allenbyová mierne, ale pevne. Pohodlne sa oprela v kresle a láskavo pozrela na dcérku.

— Ty si trochu pribrala Margaret, nezdá sa ti?

— Prosím fa, nezahováraj, — povedala Margaret. — Nie, nepribrala som a ani nečakám diefa, ak si to myslíš. Štyri deti sú akurát dosť, hoci aj z piateho by som sa tešila. Benjie pôjde na budúci rok do školy, dom mi bude pripadať prázdniny. Ale hovorime radšej o tebe. Kedy chceš odísť?

— To ešte tiež neviem. Možno zajtra, ale možno až na Štedrý deň. Uvidím, kedy budem so všetkým hotová.

— Bez teba to ani nebudú Vianoce, — povedala Margaret stroho.

— Ale budú, uvidíš. A chcem ti navrhnuť, aby si nepozývala ani ostatných z rodiny. Vy štýria so všetkými deťmi... to je prveľa, akokoľvek sú moje vnúčence milé.

— Mamička, keby som vedela, že nás máš rada...

Pani Allenbyová ju prerušila. — Áno, mám vás všetkých veľmi rada, ale myslím si, že by ste mali byť aspoň raz na Vianoce sami... rodičia sami so svojimi deťmi a deti samy so svojimi rodičmi a súrodencami. Ty si vôbec nevieš predstaviť... — zarazila sa.

— Co si neviem predstaviť? — Margaretine oči pod tmavými vlasmi boli temne modré. Bola útla, ale vyžarovala z nej vnútorná sila.

— ... mohlo by to byť také milé a pokojné, — odpovedala pani Allenbyová neveľmi presvedčivo.

Dcéra si ju kriticky premeriavala. — Azda nechceš byť ušľachtilá a ohľaduplná? Myšliš si, že by sme ťa tu radšej nemali, alebo nejakú inú hlúpost?

Pani Allenbyová scérvenalala. — Ach nie, to iste nie.

Margaret chvíiku mlčala, potom sa mrzuto spýtala: — Hádam si sa tajne nezaťubila?

— Margaret, ako môžeš niečo také...

— Teda predsa! — zvolala Margaret.

— Nie, absolútne nie. V mojom veku! — dodala matka.

— Prečo nie, vyzeráš ešte veľmi dobre.

— To je nezmysel!

Margaret sa na ňu nežne usmiala a vstala. — Dobre teda, nechaj si svoje tajomstvo pre seba. Ale nebudem sa vôbec tešiť na Vianoce, keď ani nebudem vedieť kde si. — Objala ju. — A tento baliček ja taký malý, že to musí byť niečo veľmi drahé a skutočne si nemala pre mňa...

— Sú to moje peniaze, miláčik, — povedala pani Allenbyová a úsmevom.

Margaret pobozkala matku, rýchlo vykročila ku dverám a tam sa ešte obrátila. — Povedz mi, kam ideš, — zaprosila maznavo.

Pani Allenbyová sa rozosmiala. — Chod' domov a staraj sa o svoje deti — povedala veselo a kývla jej.

Ked' napokon osamela so zimným slinkom, s ohňom v krbe a s vysokými policami kníh, pocitila pani Allenbyová náhle hlbokú úľavu. Lipla na svojom dome a milovala svoje deti a vnúčence z celého srdca, ale... Ale čo? Jedno jej bolo celkom jasné: želala si nebyť tu cez Vianoce. Chcela na Štedrý deň včas ráno odísť. Tak aby mohla pred súmrakom byť v zrube vo Vermonte. Vstala, ho-

Tajomstvo * Sŕdea

Pearl S. Bucková

dila odstrihnutý kúsok striebornej stužky do ohňa a začala sa balíť.

O dva dni sedela už o ôsmej ráno vo svojom aute a smerovala na sever. Sivá obloha sfubovala sneh a rozhlas hlásil, že vo Vermonte už sneží. Leonard a ona chodili predtým často do Vermontu lyžovať, už pred svadbou. A aj pre svadobnú cestu si zvolili Vermont — bolo to v októbri, keď ešte nebolo snehu. Ale ako nádherne svietili hory ponorené do červene a do zlata!

„Aby oslávili našu svadbu“ povedal Leonard.

Preto chcela stráviť Vianoce sama, preto išla do Vermontu. Vždy tam bývali sami. Tak si to želal.

„To je moja jediná prosba,“ povedal, „aby sme nikdy nechodili do Vermontu s deťmi — vždy len sami dvaja.“

„Ty egoista“, — vratievala mu s láskou.

„Je dosť iných miest, kde môžeme ísť lyžovať aj s deťmi.“

„Ale nebudeme im o tom hovoriť,“ odpovedala. „Mrzelo by ich to.“

V tom čase si práve postavili zrub.

Teraz znamenalo toto miesto pre ňu oveľa viac — v zrube si mohla privolať spomienky na Leonarda. Skľúčovala ju, že na neho zabudla a strácali ho — pravda, nie celkový obraz, iba podrobnosti jej unikali: jeho tmavé oči, popolavo svetlé vlasy. Zomrel priskoro, práve keď sa deti osamostatňovali. A vnúčence sa nikdy nedozvedia, ako vyzeral ich starý otec — aký bol veľký a štíhly, ako sa pohyboval.

Začalo snežiť a čím väčšmi sa bližila k horám, tým hustejšie padali vločky. Ak pôjde všetko dobre, môže byť večer na mieste. Zrub mal len tri miestnosti — keď ho Leonard navrhoval, nemali ešte deti. „Najprv postavíme spolu pevný základ,“ — povedal. Spôsobu chodievali do zrubu často, kedykoľvek sa uvoľnil zo svojej výskumnej práce. Neskôr, keď prišli deti, bolo priležitosť menej. A po Leonardovej smrti sem už ani raz neprišla. Ale nikdy nemyslela na to, že zrub predá.

Hodiny sa miňali. Leonard vždy hovoril, že jazdí rýchlo, ale bezpečne a väčšinou jej prenechával volant, aby sa mohol sústrediť na svoje myšlienky. Často vďačne vrável: „To je fajn, keď človek nemusí hovoriť.“ Ale keď rozrešil nejaký problém v laboratóriu, dokázal byť znenadajky

veľmi živý a veselý.. Vždy mali spolu o čom hovoriť a až keď sa jeho hlas odmlčal navždy, uvedomila si, aké boli pre ňu samozrejmé všetky tie ich spoločné záujmy.

Do dediny prišla ešte za šera; potom sa už rýchlo dostala po zasneženom úboči hore, kde sa za zákrutu vynoril zrub. Stromy neuveriteľne vyrástli, ale inak akoby sa nič nezmienilo.

Vystúpila a nadvhla plochý kameň. Áno, kľúč bol ešte pod ním, veľký kľúč od domu.

„Nemám rád malé kľúče,“ povedal Leonard. „Tie sú len na strácanie.“ Nakoniec teda našli obrovskú starú zámku.

Dvere sa s vrzgantom otvorili. Napodiv aj po torkom čase bol ten zvuk stále rovnaký.

„Necháme vždy všetko tak, akoby sme sa zajtra mali vrátiť,“ povedal Leonard.

Rozložila oheň, rozsvietila petrolejovú lampa, vybalila zásobu a potom si sedla do starého hojdacieho kresla, aby si chvíliku oddýchla.

Rozhodnutie pre túto cestu bolo pre ňu samotnú prekvapením, musela sa s ním najprv zmierif. Celkom nečakane pocitila potrebu hľadať tu Leonarda — v ten deň, keď kúpila brošňu pre Margaret, sa jej to zmocnilo.

„Želáte si šperk pre seba?“ spýtala sa mladá predavačka.

„Nie, chcem sa len popozerať.“

„Azda ihliču do kravaty pre manžela?“

„Nemám muža,“ odpovedala stručne o potom dodala: „Zomrel už dávno.“ Ale jej vlastná odpoved ju vydesila.

„Nemám muža.“ — Zabúdala už na Leonarda? To predsa nie je možné, práve v čase Vianoc, ktoré on tak zbožňoval. A odrazu, uprostred starožitníckeho obchodu, ju premohol smútok. Kde ho najšť, ak nie v spomienkach? V tej chvíli sa rozhodla, že Vianoce strávi sama. Dospelé deti a vnúčence, ktoré nikdy neviel, boli pre neho cudzincami a protože ona žila naďalej v kruhu rodiny, akosi sa mu odcudzila.

Otvorila polievkovú konzervu a postavila jej obalah na kŕb. Potom vzala zo zásuvky prachovku a poutierala všetok nábytok. Oheň praskal, v izbe už bolo teplo. Malý sklapací stolík pritiahol bližšie k ohňu a prestrela si pre seba: misku bôbovej polievky, chlieb, syr a ovocie. Keď sa s chúšou najedla, zložila zase stôl, zohriala si vodu a vykúpala sa v primitívnej plechovej vani. Nič ne-

O PÄŤ MINÚT SEDEM

Gusajev pokojne vošiel. Strohý pohľad uprel pred seba, na prsiach skrížil ruky, takže sa celkom ponášal na Napoleona z filmu Waterloo. Potom zložil ruky za chrbtom a ostal v tejto póze, ktorá vyjadrovala sebavedomie, hraničiace s výzvou.

Riaditeľ ho ešte takého neviel.

— Dobrý deň! — povedal Gusajev a ironicky sa usmial. — Čudujete sa, však? Viem, prišiel som len tak, bez ohľásenia. Nič si z toho nerobte. Zdržíme vas iba chvíľku.

Gusajev vybral cigaretu, ale keď nenašiel zápalky, zasunul ju späť do vrecka.

— Kto vám dal právo, vážený súdruh riaditeľ... vlastne, aký vážený? Prečo by som si vás ja mal vážiť? Za to, že ste ma verejne pohaniли? Dobre si pamätám vaše slová: „Pracovná činnosť súdrhu Gusajeva sa nezhoduje s jeho vystupovaním na podradach.“ Vášinu svojho pracovného času venuje rieseniu podradných problémov, najmä krízoviek.

— Nezabudol som ani na to, že ked' o nás v novinách uverejnili článok Velký úspech kolektívu, ja som vám povedal:

— Pekne to o nás napísali. A vyste na to to čo?

— Skôra, že sa to na vás, súdruh Gusajev, nevzťahuje, — takto ste ma urazili.

Gusajev sa odmlčal, akoby premyšľal:

— Nemyslite si, že vy ste neviemako zapadli do kolektívu. Na minulom podnikom večierku s vami predsedníčka odborov ani raz netancovala, ani súdružka z národného výboru, a vy ste vykŕcali laborantky, aby sa kolektív domnieval, že ste jednoduchý, demokratický človek. Len neodvrávajte; Prekukol som vás...

Gusajev pozrel na hodinky.

— Lutujem, ale už nemám čas.

Inak by som vám toho viac povedal.

Oblizol si pery, vypil hlt vody a znova sa pozrel na hodinky. Bolo o päť minút sedem a o siedmej sa začne v televízii futbal. Gusajev sa ešte na rozlúčku mrzko pozrel do zrkadla a vysiel z kúpelne.

BORIS LASKIN

DOBRE BY BOLA

Je desať hodín, začal sa pracovný čas...

Sizyfov si položil ruky pred seba na stôl, počúva, ako na okennom skle bzučí mucha, Vaľa tiško telefonuje, za stenou klapoce d'alekopis. Po oblohe pláva mrak, priponímači parížske rezeň, po susednej streche sa ľahostajne prechádza mačka, ktorá si nevšíma tučné holuby...

Sizyfov privrie oči.

... Dobre by bolo, keby ho ešte čakala dovolenka, ale si ju už vyčerpal... Dobre by bolo zájsť si znova k moru, ľahnuť si do piesku a dívať sa na modravú šíravu... Dobre by bolo mať aj auto, zaviesť sa na Altaj, vratia, že je tam prekrásne... Ba lepšie by bolo nemať auto, ale radšej vlastné lietadlo, pristáť s ním na Kamčatke, ochutnať tamojšie chutné ryby, úžasné ikry. Aj omladnúť by bolo dobré, vyberať si z dievčenie a nevedieť, ktorá bude tvojou ženou... Nebolo by zlé celý život chodiť s puškou na pleci a strieľať divú zver, spávať v sosnovom háji, opekať ryby pri potoku, vstávať o druhéj v noci a po-

čúvať slávika, piť čerstvo nadojené mlieko, natrhať si malin... Dobre by ti bolo, keby po tebe na ulici prstom ukazovali, že si ten slávny... A veru dobre by bolo hrať aj na zahraničných štadiónoch vo vybranom družstve ZSSR, strieľať góly za húronského revu fanúšikov, rozdávať autogramy...

Dobre by bolo denne vystupovať v televízii, aby bývali spolužiaci a kolegovia videli, že ti majú čo závidieť... Nebolo by od veci byť klavikistom a po Prvom koncerte Čajkovského sa ukláňať obecenstvu a zbierať kvety, ktoré vyhadzujú na pódium... Dobre by bolo ovládať päť cudzích jazykov, nechodiť nikdy k zubnému lekárovi, odmietnúť ruku i srdce Brigittu Bardotovej... Dobre by bolo vedieť, čo bude po smrti a keby nič, tak by bolo dobré večne žiť... Ale aj to by bolo dobré, keby sa už minula aspoň polovicu pracovného času...

Sizyfov sa prebral zo sna a pozrel sa na hodinky: prešlo iba desať minút. Vaľa tiško telefonovala, za stenou klapkoval d'alekopis, zo susednej strechy už zmizla mačka a po oblohe plávali mraky ako baranie stehná...

ANDREJ KUCAJEV

VÝLET NAD TIBER

Rím vraj možno roky navštevoval a pritom nepoznať celkom. My vás pozývame na krátky výlet do Ríma. Dejiny Ríma sú neobvykľe zložité. Podľa rímskej tradície, bol založený roku 753 pred našim letopočtom, ale posledné vedecké výskumy dokázali, že existoval už pred 2700 rokmi. V starejke bol mestskou republikou a prešiel evolúciou od vlády triumvirátu, cez obrovský koloniálny štát rímskych cézarov, pápežský štát a kráľovstvo, po hlavné mesto dnešného Talianska, ktoré od roku 1947 je parlamentnou republikou. Rím je najväčším mestom tejto republiky a centrom jej politického, administratívneho, vedeckého a kultúrneho života.

Rím vznikol na siedmich pahorkoch, z ktorých jeden nesie názov Palatín a doline ležiacej uprostred týchto pahorkov, ktorou sa vinie stuhu Tibera — najväčšej rieky Itálie, ktorá 25 km za Rímom vteká do Tyrhenského mora. V súčasnosti Rím zaberá povrch 208,6 km² a je jedným z najstarších miest a najcennejších pamiatok európskej kultúry, skutočných veľdiel svetového umenia. V Ríme sa nachádzajú diela najvýznamnejších umelcov, ktoré pretrvali stáročia, avšak stále hlboko pôsobia, a ktoré každý rok navštěvuje viac ako dva milióny turistov a pútíkov.

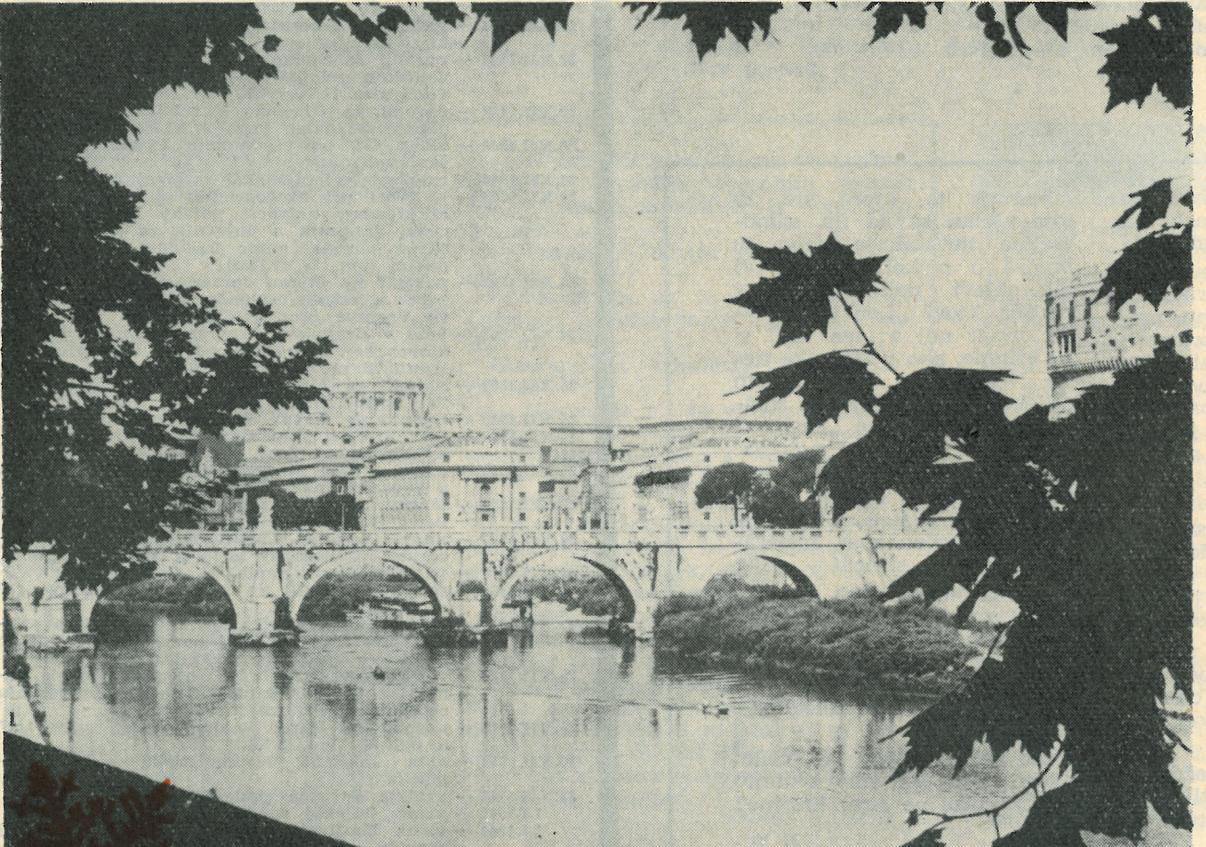
Už v druhom storočí nášho letopočtu mal Rím 1 200 000 obyvateľov, dnes má okolo 2,5 mil. Dynamicky sa rozbudováva na všetky strany a má vynikajúcu architektúru. V centre mesta, na pravom brehu Tiberu, na povrchu necelých 0,44 km², sa nachádza zvláštny a nezávislý cirkevný štát, sídlo pápeža a ústrednej inštitúcie rímsko-katolíckej cirkve — Vatikán. Tak ako voľakedy, jeho múry strážia Švajčiari v historických uniformách a jeho múzea patria k najbohatším na svete.

Na erbe Ríma je vlčica a na kapitolskom pahorku, tam kde voľakedy bol nádherný chrám Jupiter, v ktorom vencili víťazných veliteľov, chovajú vlkov, samozrejme v kliestoch a ochočených. Je to spojené s legendárnym Romulusom a jeho blížencem Remom, ktorým rímska legenda pripisuje založenie Ríma práve v spomínanom 753. r. p.n.l.

Boli vraj synami mýtického boha Marsa a Rey Sylvie — vestálky na dvore Amulia, kráľa starovekej krajiny Latium, ktorá sa nachádzala v strednej časti Apeninského poloostrova, odkiaľ majú pochádzať Rimania. Amulius, ktorý vzal trón starému otcovovi bratov, Numitorovi, rozkázal, aby memluvnatá hodili do Tibera. Avšak deti sa neutopili. Vlny Tibera ich vyhodili na breh, kde ich našla vlčica a nakojila vlastným mliekom. Konečne bližencov vzal a vychoval pastier Faustulus, ktorý v tom čase býval pod Palatínom.

Fragment Večného mesta. V hĺbke medzi stromami rastúcimi nad Tiberom bazilika sv. Petra (pohľad zo zadu). V popredí most sv. Anjela a po pravej strane zámok sv. Anjela (čiastočne zakrytý)

Foto: CAF

Neskôr, keď obaja bratia už dospeli, pomstili sa uzurpátorovi Amulioví, vrátili trón Numitorovi a konečne založili mesto na palatiniskom pahorku. Keď bratia chceli meno pomenovať, došlo medzi nimi k hádke, ktorá skončila smrťou Rema. Romulus pomenoval mesto Romou čiže Rímom a stal sa jeho prvým kráľom. Celkom iste ho ani nenapadlo, že práve týmto tvorí základy pre budúce rímske impérium.

Archeologické vykopávky, najvieryhodnejšie údaje o najstarších dejinách Ríma dokazujú, že v skutočnosti sa toto mesto nerozvinulo na jednom mieste, ale vznikalo postupne, cestou zjednocovania a spojovania osád, ktoré existovali už skôr na siedmich rímskych pahorkoch. Tieto osady, ktoré boli spočiatku od seba vzdialé, postupne sa rozrástali na úbočia pahorkov a dolinu ležiacu uprostred. Postupne utvorili jedno náboženske spočesťstvo a jedno mesto s pevnou politickou mocou. Dolina sa stala centrom mestského života a prešla do dejín ako Forum Romanum.

Počiatocne to bolo najstaršie námestie v Ríme, na ktorom sa týždenne konali trhy a v období náboženských sviatkov výročne trhy. Postupne sa stalo mestom najdôležitejších udalostí a obradov rímskeho cisárstva, ktorého lôge si podmanili Itáliu a krajiny celej oblasti Stredozemného mora, založili rímske provincie v Gálii a Bretáni, v Afrike a v Ázii a došli až po Dunaj a Rýn. Bolo svedkom posledných výdobytkov cézarov, podmanenia Dácie, čo usmernilo prúd zlata z transylvánskych baní do Ríma. Tu, na Forum Romanum nachádzali sa početné mramorové chrámy a sochy rímskych bohov, ale aj podmanených národov, ktoré si Rím z politických dôvodov prisvojoval. Nachádzal sa tu aj Senát, dom veľkňaza, radnica a vŕazné oblúky, baziliky a divadlá. Cez Forum Romanum viedla svätá cesta. V nasledujúcich storočiach, keď moc impéria poklesla a mesto dobyli Góti pod vedením Alaricha a Vandali vedení Genzerichom, upadol aj význam Forum Romanum. Vypravované a zničené budovy zarástali trávou. Iba vykopávky, nad ktorými sa pracuje od minulého storočia, objavili jeho dávnu nádheru.

Palatín, ktorý je považovaný za kolísku mesta a rímskeho štátu, v neskoršom období sa stal mestom náboženského kultu s nádhernými chrámami a od čias cízara Augusta štvrtou, v ktorej boli najnádherniejsie cisárské paláce. V súčasnosti je mestom najcennejších starorímskych vykopávok, ktoré sa počítajú medzi najzaujímavejšie v Európe.

Po tejto krátkej prechádzke Rímom návrhujeme ešte aby ste si prečíitali článok vedľa, o Rafaelovi, jednom z najslávnejších maliarov na svete, ktorý namaľoval mnoho nádherných obrazov.

ADAM ADAMEC

ŽIVOT V PRÁCI A SLÁVE

RAFFAELLO SANTI SA NARODIL R. 1483 V URBINE A ZOMREL ROKU 1520 V RÍME ★ UČŇOVSKÉ ROKY STRÁVIL V DIELNI PIETRA PERUGINA ★ JEHO DIELO PREDSTAVUJE IDEÁL RENESANČNÉHO MALIARSTVA ★ V ŽIVOTE A DIELE RAFFAELA SANTHO BOLI VELKÉ A PREKVAPUJUCÉ KONTRASTY ★ MUŽ, KTORÝ NAMAĽOVAL SIXTÍNSKU MADONU, BOL VRAJ NAJVÄČŠÍM ROZPUSTILCOM SVOJEJ DOBY.

VIKTOR TELEHÁNIC

Palička sa žení

Niet nad dobrých priateľov. O tom sa človek každodenne môže presvedčiť. Naozaj! Na vlastnej koži. Lenže to je práve ten figel', že na vlastnej.

Každý človek je inakší. Samostatné individuum. Tak sa to moderne povie. Či nie? O mne vratia, že som pedan a trochu prísny. Nikto mi ničím v dieľni na stole ani nelehne. Hja, spolupracovníci sú na výške. Nie?

"Truťo brúlatý je ten Jožo, myslí si, že ho to puntičkou spasi!"

Tak si ma vázia! Ja si zas o nich zopakujem jedno slovko po maďarsky „állatkert“. Prisahám, že to je jediné slovo

Ked na
ra Giovani
1483 pod
nia, že sa
faello, s
jedným
čias.

Raffae
zanieten
com pás
svedči a
jetok tis
šťastie, m
rencie, m
imitátor,
vplyvu s
„jedinec
kostiča
zoči-vo
predstavu
nežijú n
bom a p

STRETN

Raffae
mi svoj
nie Mil
pápeža n
námil aj
ktorá vo
pod me

Rímsk
ako i dne
mestí Ri
námesťa
malých de
sa umeli
dohovára
dzky.

Po jed
krémach
fael do m
ranostajo
žemlička
dom zo s
očami h
pektárova
prišla do
pekarne j

— Ste
liara.

— Mus
nečne ž

Táto v
vánovi u
mnohých
vždy haj

— Kon
pokračov

Fornari
maliarov
Raffael
čiatku re
Casanova
začal tr

— Je n
ktorých
ani jedna

A tak
„neodol

MESTO

Najsláv
okrášlo
niekoľko
mi veru
giovcov
— sa pr
pomínil
fael, m
salónov,
nedosia

Povrá
pracoval
vstúpil
ho na l
cou.

— Oča

Evy,

— Aj
Raffael.

— Ma
to domu

ed maželka priemerného dvorného malia- Giovannu Santiho na Veľký piatok v roku porodila syna, jeho otec nemal ani tuše- že sa mu syn, ktorému dali meno Rafa- lo, stane popri Leonardovi a Michelangelovi vým - najslávejších maliarov všetkých Raffael bol spočiatku maliarom zbožnosťou etených obrazov. Maľoval akoby na bežia- pásce pretože túžil po bohatstve. O tom ľek a list priateľovi, v ktorom velebil ma- tričné dukátov ako najväčšie životné tie. Ako dvadsať jeden ročný odchádza do Flo- rie, vtedajšej Mekky renesancie. Ani „veľký átor“, ako ho nazývali, nebol uchranený od svnej doby. V tom čase sa vsemohúca ine poslúňujúca cirkev nachádzala v fažiach katolicka cirkev sa musela stretnúť voči skutočnosťou, že naša planéta ne- stavuje nijaký „nebeský zvon“, že ľudia jú na hviezde, ktorá lieta „medzi ne- a peklem“.

GETNIE S FORNARINOU

Raffael sa zoznámil s modernými výrobkami svojej doby až v roku 1508, keď na pozvanie Michelangelovo protektorského patrona Júlia II. prišiel do Ríma. Tam sa zoz- il aj s modelkou Margaretou Luttiovou, a vošiel do dejín umenia a stala sa slávnou meninou Fornarina (pekárka).

mská bohémska spoločnosť sa už vtedy i dnes po 460 rokoch — zabávala na pred- tľi Ríma, nazývanom Trastevere. Na malých estiňkach a v uzučkých uličkách v tieni vech domčekov s nízkymi oblokvami potulovali melci, žobráci i povalači. Tu v Trastevere vŕávali si rímska mládež svoje nočné schô- .

jednej prelumpovannej noci v mnohých rímskych Montmartra" vstúpil Raffaele dojek pekárne, ktorú práve otvárali pre stajov. Celá ulička rozvoniala čerstvými ičkanmi, ktoré napiekol pekár Lutti, pôvo- zo Šeny, Pekného mladika sa zasneným hnefom pri prvom stretnutí nadchla krásna Fornarina dcéra. Predstavil sa a pozval ju, aby a do jeho ateliéru. Ale vtedy vstúpil do jeho ootec.

Ste ženský? — osopil sa na mladého ma-

Musí byť každý čestný muž bezpodmie- e ženský?

to výhľadu odpovede elegantnému bonvi- viu už neraz pomohla vyhnúť sa nástrahám hých pekných žien. No nedarilo sa mu to Pahl.

Končne čo nie je, môže byť, — pohotovo ačoval maliar.

Raffael po niekoľkých dňoch prichádza do aróvho ateliéru a už ho vôbec neopúšťa. aelov návrh, aby ju zobrazil nahú, zo za- tu reprekutne odmietla. Raffael je šarmantny nováčik nie brutálny Don Juan, a tak ju trpazivo presvedčoval.

Je mnoho pekných žien, — povedal jej, — ch portréty by som mohol maľovať, ale jedna z nich nie je taká krásna ako ty! tak Margaretu napokon predsa podľahla dolatnému" Raffaelovi.

STO SO SIEDMIMI HRIECHMI

jislávejší maliar svätých, ktorého diela šíovali domy talianskych mešťanov ešte oľko storočí po jeho smrti, nebol však ve- tverný svojej krásnej modelke. Doba Bor- cev — keď vládlo násilie, vraždy a otravy a práve pominula, ale Rím ešte vždy pri- mal mestso so siedmimi hriechami". Raffae- mladý, vznesený „hrdinu“ šľachtických lovov, má v spoločnosti aristokratov povest siahajúcej mágia lásky.

vrávalo sa „že jedného dňa, keď Raffael bol v pápežskom paláci na freskách, bol do miestnosti pápeža Lev X. a uvidel na lešení v objatí s čiernovlasou krásavici. Očakávam od treba, že zvečníš Zrodenie — výčítal mu pápež.

Aj Eva bola žena, — odpovedal mu vraj ľiel.

Maľuj čo chceš, ale svoje milenky do toho nevod!

— Som veľký hriesník, Svätý otec, — od- povedal potmehudsky mladý maliar, — ale mo- ju tvorbu podmieňuje láska, môžem maľovať len keď lúbim.

O čo mal Svätý otec menej porozumenia pre Raffaelove „podmienky“, o to boli väčšie sym- patie maliarovho štredého mecenáša Agostina Chiggiho. Chiggi bol „bankárom kráľovstva“, ako sa sám dakedy nazýval, a zbohatlkom ne- násytnej životnej radosti. Keď Raffael maľoval len pre neho, splnil mu každé pranie. V jeho rímskom letohrádku, ktorý neskôr po- menovali Villa Farnesina, Raffael komponuje fresku Triumf Galatey. Tu namaľoval aj iné obrazy svetského charakteru, ako Eros a Psy- ché. Chiggi zariadił vo svojej vile pre malara niekoľko zvlášť prepchovovo vybavených izieb. Keď bol Raffael vyčerpaný maľovaním, utia- hol sa v ráj do svojich komnát a po odpočinku sa vrátil späť k práci.

VEČNA MODELKA

Raffael aj napriek mnohým rúbostným dobrodružstviam sa však vždy vrácal k svojej Fornarine. Pekárova dcéra s prekrásnymi vef- kými očami, rímskym nosom, špicatou briadou mu naozaj učarovala. Mal aj iné modelky, ale iba dočasne, Fornarina bola jeho „več- ným modelom“. A Raffael jej bol verný až do smrti. Zdá sa akoby Raffael mohol maľovať len Fornarinu. Napríklad na obraze Tri gracie všetky tri ženy boli namaľované podľa podoby pekárovej dcéry. Aj tie najvýznamnejšie Raffaelove Madony — Mária s dieťatom a svätými. Madonna Colonna, Modona so stehlíkom, nehovoriac o Krásnej záhradničke — prezrádzajú črty Margarety Luttiovej.

A nie je nijakou náhodou, že Raffaela, hoci bol jedným z najslávejších maliarov svojej doby, napádala vtedajšia kritika. Vyčítali mu, že tváre žien maľoval priveľmi pekné, hladké a detsky naivné. Fornarina, pravdaže, nepova- žovala za nijakú tragédii, že raz musela stať nahá — pri štúdiu Venuše — a inokedy zasa ako modelka pre obrazy Svätic.

— Zobrazujem svätské len preto, aby si sa ospravedlil sám pred sebou, — vymietla raz do tváre Raffaelovi Fornarina.

— Biblické témy maľujem preto, lebo musím zarábať peniaze, — odpovedal jej cynicky umelec. — Tvoje šaty predstavujú celé bohatstvo.

OSUDNE VEĽKONOČNÉ SVIATKY

Píše sa rok 1520. Blížia sa Veľkonočné sviatky. Raffael sa boji Veľkej noci už od detsva. Narodil sa na Veľký piatok a údajne veštice mu predpovedali, že na Veľký piatok aj zomrie.

Raffaelov šťastný a úspešný život sa však zatiaľ nezdá byť väčne ohrozený. Dostáva také množstvo objednávok, že nemôže ani všetky prijať, hoci má nie menej ako päťdesať pomocníkov a žiakov, ktorí mu pomáhajú pri vykonávaní rutinérskych prác. Nijakú spoločenskú udalosť alebo slávlosť si nemožno pred- staviť bez Raffaela. Jedného dňa vrácal sa z nočného „posedenia“, na ktorom sa zúčastnila vsetka „zlatá mládež“ Ríma. Noc bola bohatá na veľa zážitkov a Raffael prišiel domov cel- kom vyčerpaný.

— Pravdepodobne som prechladol pri vyko- pávkach, — povedal krásnej Fornarine, ktorá však pochybovala o jeho prechladnutí.

— Muž v tvojich rokoch by si mal dávať väčší pozor a šetrí svoje sily! — odpovedala mu.

Nasledujúci deň sa umelcov zdravotný stav nápadne zhorší. A v nasledujúcich štrnásť dňoch každodenne posielal pápež svojich poslov, aby sa vyzvedali, v akom stave je maliar. A roni úprimné slzy, keď mu oznamujú, že lekári pochybujú o majstrovom uzdravení.

Na Veľký piatok oznámia pápežovi, že maj- ster Raffael je v agónii. A este v ten deň Raffael, ktorému pápež kedy napísal: „Ty si v maliarstve jeden z prvých, to vie celý svet“ — zomiera v náruči svojej jedinej veľkej modeky.

Celé bohaté dedičstvo — v hodnote šestnás- tisíc dukátov — zanechal Raffalelo Santi svojej Fornarine.

Rafaelov autopor- trét a portrét Sodo- my, fragment Atén- skej školy, fresk, Rím, Vatikán, Stan- za della Segnatura (vľavo hore).

Portrét dievča- zvaného Donna Ve- lata, olej, 1512-1513, Galleria Pitti vo Florencii (vľavo do- lu).

Madona so steh- líkom (del Cardelli- no), olej, 1505, Gal- leria degli Uffizi vo Florencii (vpravo ho- re).

Portrét Baldassare Castiglione, olej, 1515, Paríž, Louvre (vpravo dolu).

které sa mi pri potvrzovaní pravidla „niet nad dobrých priateľov“ vtisne na jazyk. Naozaj jediné. Nie je slušné ani súce, „nakoľko ľudia sme“, ako hovorieval náš spolu- pracovník Julko.

Pod sklo na stole mi vtisli výzvu Slovafarmy v Hlo- hovci: Zberajte prázdne makovice! Tak mi je jasné, ko"ko biele. Ktorá udrela. Dozasta si ma vázia.

Keby ste ten nás premiléný kolektív poznali, ako sa srdečne kamarátsky medzi sebou zhovára, volili by ste iste radšej smrť, ako by ste priprustili, že ten „mansař“ vám v príhode chvíli pokojne zahryzne do krku.

„Poúvajte, kolegovia, nie je škoda toho nášho Jožka,“ takto pekne mu volajú, „že sa tára po nocach v tých zas- mrdených kaviarnach. Já, peniažky ho vábia!“

„Ved tára, keby sa mu to opätklo. Ktožehovie, prečo ta násto chodí? šalamúnsky húta Peter Rúbal.

„Keď nie je súci na iné, iba lomozit na bubon!“ speku- luje priateľčica Anna.

„Táák,“ tahá i Oľga, čo jej oči puči a rozumie sa tomu ako hus do piva.

„Ved je už z toho ako tá palička na bubon,“ smeje sa Ružena. „Má veľké tráble so ženou. Ale, prosím vás, niko- mu ani muk! Ved viete...“

„Ale nevrat,“ zozvedavie Vilma, „a čože? Nevieš?“ cacia z Ruženy.

Druhé ráno sa zjavil lístok na stole Ruženy. Máš pravdu, ženu nechám. Ukrutne rád by som si vzal Teba. Ty si najlepšia žena na svete. Svojmu mužovi často znáš modré z neba. Aj včera ho nosil. Bicykel sme mu pre istotu schovali, aby nemal výhovorku. Už nebude pa- dat. Pá, drahá!

P.S. Kúp octan hlinity. To je senzi!

Tvoj Jozef Palička

Keď som odovzdal najlepší výrobok cestu, Rúbal zmíkol. Bodaj by len tak bolo, ako za ten týždeň, čo som vytrčil rožky. Nastala tichá domácnosť v robe. Makovice zo Slo- vafarmy zmizli. Objavil sa nakreslený chudý Švejk. Chu- dák Jožko Švejk. To asi prečo, že je tiež Jožko. Kto vie, čo neboli bubeník. Iste je to naopak.

Naša skladnička mangolička, keď k nám dohľadá po plán, škúli na mňa spoza desafdioptriových okuliárov. Aj tá už?

„Čo mi nedáte spravit lepšie svetlo do skladu!“ súdruh Palička. „Už sa na tom pracuje,“ upokojujem ju. „No, som zvedavá, kedy?“ zapišti a buchne dverami.

Informačná služba funguje bezchybne. Aj tato škrimpličia škuľavá už vie, že sa asi budem rozvádzat. Fajn. Už by to mal len nás klebetný majster u nás povedať a šťastie mám dokonalé. Môj kolega Martin vraj tiež počul akúsi hlášku na môj účet. Nuž raz, keď sme robili po čase, nabral od- vahu a opýtal sa ma rovno, čo je na tom pravdy?

Nuž boli sme najbližši kolegovia. Tak som mu opatrne povedal tú pravdu.

Naša hysterička Milka, účtovníčka sa nevedela dočkať na jozefovskej oslavie, aby ma zatiahal samého do kúta a opýtala sa pravdu. Rátala s mojou povznesenou náladou, aká na Jozefa zavše býva. Na to som čakal. Nalial som jej grogu a sadli sme si bokom.

„Nuž, Milka, ak mi dás svoje slovo...“

„Dám čestné slovo!“ Viem. V tej chvíli by ich bola dala aj tisíc.

„Tak poúvaj! Mám driečneho mladého suseda. Ten chlap už dávno za ženou poškuľuje. Vieš, ako je to. Ja chodím tri razy do týždňa hrať, nuž priležitosť bola. Tak náhodou som sa raz vrátil z hry skôr domov a našiel som capa v záhrade.“

(POKRAČOVANIE NA STR. 10.)

Revoluční tradice Zelova jsou bohaté. Mezi těmi, kteří je tvořili, byli zelovští Češi. V roce 1922 existovala v Zelově buňka Komunistické strany Polska. Jejími zakladateli byli Jan Janko, Karel Miller, Paweł Rajf a Franciszek Kowalski. Členem této buňky byl také Teofil Miller, který dnes žije v Cvikově v ČSSR. Našli jsme ho a navázali jsme s ním písemný styk.

Ve svém dopise z 16. října t.r. piše: „... od dětství do roku 1938 jsem byl členem Polské komunistické strany (KPP), po jejím rozvázání v r. 1938 členem volných komunistických buněk až do příchodu Rudé armády, od 1945 členem Polské dělnické strany (PPR), do dneška jsem členem KSC v ČSSR. V roce 1931 jsem byl zatčen na II. kongresu PPS-levice v Lodži (proces proti L. Gotkowskému a dalším) a odsouzen na dva roky těžkého žaláře, ztrátě občanských práv, vyloučení z armády atd. Vilhelm Miller a Karel Miller (kandidát na komunistického poslance do polského sněmu) jsou mý bratři. Oba již nežijí.“

V našich článcích o revolučním Zelově pokračujeme opět příspěvkem Z. Tobojského, v němž píše o Teofili Millerovi.

Z REVOLUČNÍCH TRADIC ZELOVSKÝCH ČECHŮ

„Obžalovaný se nepřiznal, avšak nepopřel, že byl členem Polské socialistické strany-levice v Zelově, že byl zpočátku předsedou sekce mládeže a po jejím připojení k organizaci starších byl tajemníkem. Soud ho odsuzuje na 2 roky vězení.“

Teofil Miller byl již ve čtrnácti letech členem organizace Komunistická mládež a potom členem Polské socialistické strany - levice (PPS-Lewica). Sekce mládeže, již organizoval, měla sedmdesát členů. Při práci s mládeží vedl školení, zabýval se propagandou, demaskoval lži o Sovětském svazu. Ve výchově mládeže používal různých forem práce, např. při Třídním svazu založil kapelu mladých, organizoval výlety a tělocvičnou jednotu.

Jako tajemník Polské socialistické strany-levice byl aktivně činný v Třídním svazu. Organizoval stávky, promájové pochody, předvolební agitace.

V roce 1929 byl promájový pochod napaden četníky a jeho účastníci brutálně rozeznáni. Bratr Teofila Millera, Vilhelm, který s Antonim Kamińskym zahajoval pochod, byl nelidsky zbit, utrpěl těžké zranění na hlavě a již do konce života byl mrzákem. V příštím roce 1930 byla hlavní organizátorkou promájové demonstrace Polská socialistická strana-levice. Opět tekla dělnická krev. V čele pochodu šli Bloch, Koniecki, Teofil Miller. Brutální útok četníků nezastavil pochod, který za zpěvu revoluční písni Na barikády šel dál. Četníci začali střílet. Bylo zraněno mnoho dělníků. Organizátoři — mezi nimi Teofil Miller, se ocitli ve vězení.

22. února 1931 se v Lodži konal II. kongres Polské socialistické strany-levice (zmiňuje se o něm T. Miller ve svém dopise).

Ačkoliv byl úředně povolen, již druhého dne vtrhla do zasedací síně policie. Kongres byl rozpuštěn a strana delegalizována. Všichni delegáti (bylo jich 352) byli zatčeni. Po několika měsících vyšetřovací vazby bylo dále vězněno 36 delegátu, zbytek byl buď propuštěn nebo předán soudům v příslušných vojvodstvích.

V hromadné obžalobě bylo uvedeno, že Polská socialistická strana — levice

výrazně podléhá komunistickým vlivům, že se účastní komunistických oslav — výročí VŘSR, MDŽ a dalších, že šla do voleb společně s Komunistickou stranou Polska (KPP).

Ve svém tiskovém orgánu „Robociarz“ žádali straničtí funkcionáři amnestii pro politické vězně, dále zřízení nemocenek pokladny a zastoupení dělníků ve správních úřadech a továrních výborech. „Robociarz“ vyzýval k utváření dělnicko-rolnické vlády. Polská socialistická strana bojovala o právo organizovat se, shromažďovat, stávkovat, o právo na vlastní tisk. Bojovala proti fašizaci země.

Svědek, četník Bronisław Grodzki vypovídá: „Teofil Miller byl od října 1930 tajemníkem MV Polské socialistické strany-levice v Zelově a současně členem výboru komunistické buňky. Jméno T. Millera je uvedeno v policejních záznamech od r. 1929 jako člena Komunistické strany. Na četnické stanici v Zelově je T. Miller znám jako průbojný stranický funkcionář, jehož činnost se vztahuje nejen na Zelov, ale i okolní vesnice, do nichž často dojížděl a šířil komunistickou propagandu.“

V obžalobě je uvedeno: „Podvratná činnost výše uvedeného je prokázána také následujícím faktem: dne 15. prosince roku 1929 v místnosti Polské socialistické strany-levice ve Zgierzu se konala tajná schůze Komunistické mládeže, již se m.j. zúčastnil také Teofil Miller jako zástupce komunistické mládeže ze Zelova.“

Podle tehdejších zákonů byly tyto činy uznány za zločin a útok na exi-stujícího pořádku. T. Miller jako mladistvý s dalšími dvanácti soudruhy byl odsouzen na dva roky vězení. Jedenáct osob bylo odsouzeno na tři roky, tři na čtyři roky a Gotkowski se dvěma soudruhy na pět let.

Teofil Miller byl uvězněn v Lodži v Gdaňské ulici. Bylo to vězení pro politické vězně. Současně s ním zde byli

vězněni také další zelovští Češi: Karel Miller, Jan Faflák, Emil Sláma, Vilhelm a Bedřich Svobodovi.

Rozpuštění Polské socialistické strany-levice, Třídního svazu a pronásledování funkcionářů zelovské levice však nebyly s to vymýt z vědomí dělníků ideje šíření Polskou socialistickou stranou-levicí. Naopak, radikalismus tkalců sílil. Žádali větší mzdy pro pracující a podpory pro nezaměstnané, otevírání nových dílen, zemědělskou reformu bez odškodnění atd.

Teofil Miller, jemuž byla odňata občanská práva na deset let, byl jako „nehoden“ vyloučen z armády. Hovoří o tom následující prohlášení vojenských orgánů: „Miller Teofil, nar. 26. II. 1911, bytem v Ignacewu, ob. Zelov, rozkazem D-G OKN IV v Lodži ze dne 12. III. 1936 ve smyslu článku 9. zákona o všeobecné vojenské povinnosti vylučuje se z vojenské služby na 10 let.“

Hned na začátku okupace němečtí fašisté zřídili ve dvou továrnách — J. Jersaka a K. Rajherta — trestní pracovní tábory. Přiváželi do nich lidí z jiných táborů. V těchto táborech vládly teror. Teofil Miller a další obyvatelé Zelova pomáhali vězňům, dodávali jim potraviny.

T. Miller musel však jednat velmi opatrně, protože němečtí četníci převzali archív zelovské policie, v němž byly materiály o jeho levicové činnosti. Někteří Češi mu zařídili práci při uspořádávání obecního a policejního archívu. Využil plně této příležitosti a vyřadil materiály týkající se levicových zelovských funkcionářů. Dokumenty vynášel ukryté pod kabátem a potom je ničil. Šlo hlavně o dokumenty spojené s rozpuštěním Polské socialistické strany-levice, protokoly ze schůzí a letáků. Nepochybě celá

rada levicových funkcionářů tak byla zachráněna před smrtí.

Po osvobození v roce 1945 byl T. Miller prvním starostou obce Zelov. V první obecní radě byli tři Češi a tři Poláci. Místní výbor Polské dělnické strany zvolil soudruha Teofila Millera svým prvním tajemníkem. V roce 1945 byl delegován do Ústřední stranické školy do Varšavy. Zde byl jedním z vedoucích seminářní brigády.

(SNÍMEK ARCHÍV)

Teofil Miller s manželkou (1970)

Vystěhovalci z druhé (1620) a třetí (1741 — 1743) emigraci vlny vždy toužili, aby se mohli někdy vrátit do vlasti. V roce 1923 se ozývaly hlasy, že Češi se mohou vrátit do Československa. Přihlásili se tehdy skoro všichni zelovští Češi, ale tehdejší buržoazní vláda ČSR umožnila návrat pouze boháčům.

Nyní tomu bylo jinak. V roce 1945/46 se Teofil Miller (a další) vrátil do své vlasti s doporučovacími dopisy Komunistické straně Československa a polskému vyslanectví v Praze.

Do dnešního dne je aktivním společenským pracovníkem v Cvikově a celé své úsilí na svém pracovním úseku soustředí na sblížení národů Československa a Polska. Dělnická třída Zelova do dneška těží z bohatých tradic zelovské levice, ze společného boje a práce svých otců, Čechů a Poláků.

U příležitosti uveřejnění článku o Teofili Millerovi se obracíme na OV KSČS v Zelově s návrhem, aby v rámci třísetletí PLR seznámil podrobne své členy se slavnou tradicí zelovských Čechů, s jejich zásluhami o dělnické hnutí prvních Čechů „paperovci“, kteří klestili cestu socialistickému Polsku. Soudíme, že by tento program mohl obohatit setkání našich krajanů a vůbec Zelovanů s Teofilem Millerem.

Red.

POKRÁCOVANIE ZO STR. 8-9

„Nehovor, chudák, a čo boho?“ zvedavo hladá mój po-hľad a striehne na každý po-hyb úst.

„Nič. Dali sme si páč poza-uši, šaty som mu vyhodil von oblokom, a pán sused išiel pekne v „adamovej“ uniforme domov. Eudia ho vide-lik! Tak sa o rozvod nebojím!“

„Ticho, ide Olga, tá rafika, potom mi to dopovieš, dobre?“ štrngneme si konečne a odchádza. Oči jej len tak žiaria.

Olga chce to isté vedieť. Asi preto, že som už trocha na mäkkos. Ja znova so zúfa-lou tvárou rozprávam svoju

krížovú cestu. Pritom mi myslou bzikajú obrázky z minu-lla, ako sa aj to „malé pivo“ bez penia usilovalo zavolat údržbára do búdky, aj keď som pred ňou stál, a podešlo sa s ním o moje trápenie. I Francúz, čo ju kombajn zval-coval, bola celkom tlapková, do toho sa zastarala.

Na druhý deň to „nikto“ nevedel. Aj fabrické vrabce to naspamäť čvirkali.

Ked sa moji najmilší pre-sýtili senzačnou správou ako špongia vodou, nastalo ďalšie prekvapenie. O dva týždne podostávali oznamenie o svad-be.

Pekné cifrované. So srdcervúcim mottom. Potom sa ukázalo, kol'kto to nevedia. Aké je čestné slovo čestne! Ženy sa na mňa usmievají. Dievčence sa mi záliečali. Naraz Palička neboli palička! Aj rande som mal dohovore-né. Taká fajn fapa to bola.

Len nastávajúca šla just so mnou, tak som jej chudine ľutostivo očami a posunkami ako hluchonemý naznačil, že dnes nemôžem. Ostala smutná, chudera. Moja švagrína sa ukutrene čudovala, prečo ju vše z ulice pozrem naraz do cukrárne. Objednaný obdiv o nás sa prejavil. Pred škúla-vou Marou som len tak prehodil, že idem zajtra do cukrárne s tou... Malo to svoj odraz v tržbe cukrárne. Bola nabítá! Všetko prišlo na di-váky! Všetci sme sa čudo-vali — jedni z druhých. Fajn bolo!

Chýlilo sa ku dňu svadby. V tú sobotu, to už bolo vo februári, nuž som „musel“ svadbu urýchliť, bol som ako „na tŕňach“, ako sa to všetko skončí. Pred piatou som sa vybral s familiou ku zná-my, aby som na vlastné oči videl, čo sa bude robiť.

Bol chladný februárový deň. Snežilo a severák holil bez britvy. Eudia v zimní-koch a kožuchoch boli zaba-sušení ako na Sibíri. Pekne boli do červena vyštípaní. Zdravá turčianska zima. Na sobášnej sieni na dverách vi-sel veľký oznam; Svatba J. Paličku a A. Púchlej sa bu-de konáť až o 19. hod.

Všetci moji blízki a skutočne priatelia šli so mnou do domu naproti a tam z obloka sme spoločne sledovali to naj-ľudskejšie heslo o priateľoch v praxi. Domáci, moja manželka i priatelia sa mohli dosť vynadívať a porozmýšľať o priateľstve. Až tam som im svoju príhodu rozpovedal. Priateľ Matej zoznamoval na-sich s čakajúcimi „priateľmi“. Čakali tam od 18. hodiny. Prišli do chlapca a ženy! Všetci. Vyfintení ako na bál: hysterička, Olga, Mara, Pe-

ter, Jana, Ružena, Juraj, nastačil ich Matej predstava-vat. Medzitým boli dva so-báše.

O siedmej sme sa všetci vybrali do kaviarne. Spoločne v štrúdi ako skutoční sva-dobníci sme prešli popri uži-mených a čakajúcich a teraz užasnutých prítomných. Moja manželka i priatelia sa s ni-mi milo pozdravovali. Ja som len pokyvoval hlavou. Na viac som sa nezmohol. Mali ste vidieť tie okále! Úžas!

Celá čakajúca spoločnosť prišla na nás fígel.

Na druhý deň bol celý podnik hore nohami, „priate-lia“ sa hnevali a ti skutoční sa dobré bavili. Blahoželania od známych som musel uviesť na správnu mieru.

Moji „priateľia“ nemôžu nijakovsky zabudnúť na tú februárovú sobotu!

VIKTOR TELEHÁNIC

redakcia
redakcia
čitateľia

ZASADNUTIE PREDSEDNÍCTVA ÚV KSČaS

Dňa 28. októbra t.r. zasadlo v Krakove predsedníctvo Ústredného výboru Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku.

Predsedníctvo ÚV KSČaS zhodnotilo oslavu 30. výročia PLR a 15. výročia časopisu Život, ktoré sa konali 2. septembra t.r. v Jurgove. Predsedníctvo kladne posúdilo priebeh týchto osláv zdôrazňujúc, že splnili politický, spoločenský a kultúrny účel.

Zároveň predsedníctvo ÚV KSČaS vyjadrilo podakovanie všetkým krajanom, ktorí prispeli k organizovaniu tohto vydareného podujatia.

V ďalšej časti rokovania sa predsedníctvo zaoberala programom ďalších osláv 30. výročia Poľskej Ludovej republiky a splnomocnilo kanceláriu Ústredného výboru, aby vypracovala podrobny rámco-vý plán týchto osláv pre Spoločnosť.

Obvodné výbory a miestne skupiny KSČaS na svojich schôdzach dňa 20. decembra t.r., vypracujú na základe tohto rámcového plánu a po konzultáciach s miestnymi straníckymi organizáciami, podrobne plány osláv 30. výročia PLR pre svoje zložky.

Predsedníctvo ÚV sa zároveň zaoberala plánom kultúrno-organizačnej práce v jesennozimnom období a posúdilo organizačnú a kultúrnu pôsobnosť Spoločnosti v roku 1973. Predsedníctvo zdôraznilo, že napriek vyskytujucom sa ešte nedostatkom v tejto oblasti pôsobnosti, Spoločnosť urobila tento rok značný krok dopredu.

Predsedníctvo ÚV KSČaS vyjadrilo uspokojenie so stále sa rozvíjajúcim spoluprácou medzi Spoločnosťou a Maticou slovenskou i jej Odborom pre zahraničných Slovákov, ako aj s Československým ústavom zahraničným v Prahe.

Predsedníctvo vyjadrilo znešokovanie s ochabnutia kultúrno-organizačnej práce na Obvodnom výbere na Orave, ako aj v miestnej skupine v Kucove. Preto bolo rozhodnuté, že najbližšie obdobie sa využije na upevnenie práce najmä v tých zložkách, v ktorých táto práca doteraz pokuhávala.

Predsedníctvo upozornilo na nevyhnutnosť starostlivej prípravy voľbenných schôdzí v miestnych skupinách. Miestnym skupinám budú pomáhať v tomto ÚV a Obvodné výbore. Na voľbenných schôdzach v miestnych skupinách budú zvolení aj delegáti na V. celoštátny zjazd Spoločnosti, ktorý sa má konáť na budúci rok. Na V. zjazde bude zvolený jeden delegát na 50 členov Spoločnosti.

Okrem toho predsedníctvo ÚV prerokovalo finančné otázky a rozhodlo o zložení delegácie, ktorá na pozvanie ČÚZ pôjde na štvordenný pobyt do Prahy. Budú to krajania: Ján Nowak, Edmund Pospíšil a Wacław Luściński. Delegácia odcestuje 25. novembra t.r.

AUGUSTÍN ANDRÁSAK

Z PRÁCE KULTURNEHO INSTRUKTORA OV NA SPISI

Do funkcie kultúrneho instruktora Obvodného výboru KSČaS na Spiši bol som zvolený koncom marca t.r. Od apríla začal som nácvik spojeného súboru Spoločnosti z Krempach, Novej Belej a Jurgova. Už o mesiac tento súbor vystúpil pred verejnosťou na prvomajových oslavách v Lopusznej. Cez júl som načičoval nový program, s ktorým súbor vystúpil na Folkloristických konfrontáciach v Sopote. Podľa všeobecnej mienky toto vystúpenie bolo veľkou vydarenou a súbor zožal búrlivé ovacie. A opäť ďalšie prípravy a ďalšie vystúpenia. 2. septembra t.r. súbor predviedol svoj program — ludové piesne a tanče slovenské a spišské, na oslavach 30. výročia Poľskej Ludovej armády a 15. výročia krajanského časopisu Život v Jurgove. O jeden a pol mesiaca neskôr, 21. októbra sa zúčastnil prehliadky ochotníckych súborov v Čiernom Dunajci, kde získal tretiu cenu.

Nie je to samozrejme vrchol možnosti tohto spišského súboru. Som presvedčený, že po ďalšom systematickom nácviku, bude schopný dosiahnuť ešte väčšie úspechy. ALOJZ GALUS

PODAKOVANIE

Vážena redakcia, dovoľte nám, aby sme sa mohli na stránkach Života podakovať Odboru pre zahraničných Slovákov a Matice slovenskej za krásny zážitok, akým bol pre nás výlet na Slovensko.

Výletu sa zúčastnili detí zo základných škôl Spiša a Oravy a my, gymnaziisti z Jasenovky.

Z našej strany organizácia výletu bola veľmi dobra. Za dva dni sme mali vybavené všetky potrebné formality. Nadišiel určený deň. Ani nevieme ako sme prešli cez colnicu v Chyžnom a už sme sa ocitli na Slovensku.

Prvou zástavkou v tomto krásnom a našim srdciam blízkom kraji bol Oravský zámok. Žiaľ počasie nám nepripravilo, bolo zima a pršalo. Preto zakrátka sídlo oravských páнов ostalo za nami a my sme sa pobrali ďalej do Martina. Každý Slovák by mal poznáť toto mesto. Navštívili sme Maticu slovenskú a zastavili sme sa aj na národnom cintoríne, kde sme spominali na všetkých národných buditeľov a zaslúžilých Slovákov, ktorí tu spia svoj večný spánok. Naša cesta viedla odtiaľ na Malú Fatru kde bol aj prvý nocľah. Navštívili sme Bojnice kde sme si pozreli zoologickú záhradu. Aj počasie nám začalo prial. Sídlo Slovenského národného povstania — Banskú Bystricu sme obdivovali predpoludním. Druhú noc na Slovensku sme strávili už v Bratislave, na Zlatých Pieskoch.

Krajania, ktorí nás sprevádzali — tajomník ÚV KSČaS A. Andrašák a dva učitelia Krišk a Kovalčík, sa skutočne napracovali, aby sme nás výlet prežili čo najkrašie, že dokonca zabudli aj na svoj sviatok — Deň učiteľov.

Hlavné mesto Slovenska nás očarilo svojou krásou. Najviac nás upútal Bratislavský hrad a nový most cez Dunaj. Nezabudli sme ani na tých, ktorí nám vybojovali dnešný mier a poklonili sme sa pamiatke sovietskych vojakov na Slavíne, ktorí obe-

tovali svoje životy za našu slobodu.

Na spriatočnej ceste sme ešte obdivovali Piešťany a neskôr večer sme sa rozlúčili. Výlet bol skutočne vydarený, videli sme veľký kus Slovenska.

S krajanským pozdravom gymnazisti

*L. Chalupčík
P. Kásperek
M. Kovalčík
A. Králik
L. Molárik
J. Neupánek
J. Pečnášek
D. Šimonek*

P.S. Sme šťastní, že sme sa mohli zúčastniť tohto výletu a navštíviť mnohé historické pamiatky. Boli by sme však radi, keby v budúcnosti, počas podobných zájazdov, mohli sme poznávať tie pamiatky a múzea nielen zvonku, ale aj zvnútra.

L'UDOVÍT VLADIMÍR RIZNER

Slovenská kultúrna verejnosť si tohto roku pripomína šesdesiate výročie smrti významnej osobnosti dejín národnej kultúry — Ludovítu Vladimíra Riznera (1849 — 1913).

Tohto učiteľa zo Zemianskeho Podhradia (kde pôsobil od roku 1870 až do roku 1911) poznáme ako pedagóga, literáta, prekladateľa, archeológala, ale predovšetkým bibliografa, ktorý sa natrvalo zapísal do dejín slovenskej národnej kultúry.

Z jeho doslova mrvävej a neúnavnej práce vyrastli diela, na ktoré sa divame s úctou a dodnes ich používame. Ide predovšetkým o Riznerovú jedinečnú Bibliografiu písomníctva slovenského na spôsob slovníka od najstarších čias do konca roku 1900, s pripojenou bibliografiou archeologickej, historickej, mestopisnej a prírodovedeckej, ktoréj reedíciu pred niekoľkými rokmi vydala Matica slovenská.

Nechceme teraz vymenúvať a charakterizovať jednotlivé Riznerove práce, ale chceme aspoň na jednom príklade dokumentovať jeho zahraničnú spoluprácu a to s polským lekárom Stanislawom Eljaszom Radzikowským, autorm bibliografie Tatry Bielskie. Národné noviny roku 1894 uverejnili výzvu polského lekára, aby mu pomohli slovenskí učenci a spisovatelia zozbierať, čo sa hovorí medzi ľudom o názvoch tatranských osád, pôvode Smokovca a dedin Vysokých Tatier. Robil totiž výskum tatranských názvov so zameraním na ich lingvistickej význam a históriu. Ako sa zo zachovanej korespondencie dozvedel, Rizner odpovedal na výzvu. Dr. St. Eljaszow-Radzikowskemu poskytol údaje a informácie z okruhu Tatier a Karpát. Nadviazané kontakty prispeli aj k spolupráci pri Riznerovej príprave práce Pramene k miestopisu územia Slováku obývanému. Dr. St. Eljasz Radzikowski si vyziaľol od Riznera rukopis a doplnil polské tituly. Jeho listy z roku 1896 dokazujú, že hoci mal priponky k metóde usporiadania materiálu, práca sa mu páčila. Avšak práca zostala v rukopise a v archíve si dnes môžeme najst, že túto svoju bibliografiu Rizner venoval poľskému priateľovi.

Na záver by bolo vhodné

spomenúť myšlienku, ktorá bola Riznerovým životným krédom: Len chuf a vôľu a net fažkostí, ktoré by sa nedali prekonáť.

EUDMILA JELINSKA

NOVÁ BELA

V Novej Belej sa naposledy konali preteky dobrovoľných požiarov zborov, ktoré organizovala zdržená obec (gmina) Lopuszna a veliteľ miestneho hasičského zboru Stanisław Markiewicz. Pretekov sa zúčastnili hasiči z Novej Belej, Krempach, Durština, Lopusznej, Ostrowska, Harklowej a Knurowa.

Na preteky prišla aj delegácia Okresného hasičského zboru v Novom Targu na čele s plukovníkom Stanisławom Gałkem.

Preteky začali súťažou o najrýchlejšiu prípravu k protipožiarnej akcii, za ktorou nasledoval beh s prekážkami.

Preteky boli dobre zorganizované a ich účelom bola kontrola bojovej prípravenosti hasičov.

FRANTIŠEK BEDNARCIK

AUREL KAJLICH

11. októbra t.r. umrel v Piešťanoch Aurel Kajlich, známy slovenský maliar a grafik. Patril k umelcom ktorí svojou tvorbou významne prispeali k rozvoju slovenskej národnej kultúry a umenia. Pri príležitosti poslednej Kajlichovej výstavy roku 1969 v Bratislave, na ktorej boli zhromaždené práce z 50-ročného obdobia jeho tvorby, M. Vaross takto písal o tomto umelcovi: „V priebehu rokov na prvé miesto medzi Kajlichovými výtvarnými zaujmami sa dostala maliarska figurálna tvorba a v nej maľba charakteristických mužských hláv. Olejom, pastelom alebo kombinovanými technikami umelec s neochabujúcim umelcom s neochabujúcim záujmom vymýšľa najrozmanitejšie typy: patriarchálne a komické, starecky vážne a mladistvo furiantské. Vkladá do nich zážitie dlhodobej, figurálnej tradície, a to tak s jej pôlom trefnej psychologickej charakterizácie, ako aj s pôlom kresliarsky precízneho prepisu modelu. Niekedy sú tieto hlavy „dokončené“, inokedy len efektívne rozmaľované, s dotiahnutím vybraných detailov a s uvoľnenou farebnou traktáciou zvyšku. Sú to typy najrozmanitejšej sociálnej a psychologickej charakteristiky — robotníci, bojovníci, partizáni, židovskí rabiaci, tuláci, cirkusoví clowni. Časť týchto figurálnych prac tvoria sedliacke typy, mužské a ženské. Najmä v týchto posledných hľadá Kajlich

STEFAN SUKIENNIK

Dne 20. listopadu 1973 zomrel v Zelově v veku pädesať dvou let první tajemník Mestského výboru PSDS a súdruh STEFAN SUKIENNIK.

Súdruh Stefan Sukienik v letech okupace aktívne pôsobil v řadách Lidové armády na území laského a belchatovského okresu a účastnil sa sabotážnych a záškodníckych akcií. Po osvobození pracoval v orgánoch Obyvatelské milice. Do Polské dělnické strany vstoupil v posledných dvou volebních obdobích byl členom OV PSDS v Lasku. Zastával řadu společenských funkcí. Za politicko-společenskou práci byl vyznamenaný Zlatým Křížem za zásluhy a Medailí deseti let Polské lidové republiky. Měl také vyznamenaní za partyzánskou činnost.

Obyvatelé Zelova a také všichni naši krajané, členové OV KSČaS, znali soudruha Stefana Sukienika ako stranického funkcionára, oddaného věci socialismu. Zpráva o jeho smrti byla přijata s hlbokým zármutkem. Pohřeb se konal v Zelově dne 25.XI. 1973.

M.K.

programovú väzbu s moderným slovenským ľudovým žánrom, a to nadvádzaním na idealizujúcu štýlizáciu, kanonizovanú v diele Martina Benku.“

Takto teda oficiálna kritika pri konci života tohto majstra analyzovala jeho dielo. Možno dokonca povedať, že až v posledných rokoch si ho pozornejšie všimla. Bol totiž skromný a hoci poznal mnoho, mnoho ľudí nielen zo svojej krajiny, ale aj zo sveta, tých najbližších pred ktorými otváral srdce, nebolo veľa. Patril k nim o.i. Martin Benka; možno len dodať, že ich korespondencia bude zverejnená.

Aurel Kajlich sa narodil 28. novembra 1901 v Turej Lúke. V rokoch 1926—1929 študoval na Akadémii výtvarných umení v Prahe u profesora Maxa Švabinského. V štúdiu pokračoval v Paríži na École nationale supérieure Arts décoratifs. V rokoch 1934—35 pracoval a vystavoval svoje diela v južných Čechách. Od 1937 do 1946 tvoril v Bratislave. Potom sa už natrvalo vystahoval do Piešťan, rodiska svojho otca. Túto oblasť si veľmi obľúbil a venoval mu celé svoje srdce i talent a zvečnil ju aj vo svojich dielach. Jeho dom, na Pavlovovej ul. č. 3 sa stal svojským múzeom, ktoré navštěvovali kúpeľní hostia z domova a zo sveta. Najmä tí zo sveta, ktorí sa v Kajlichovom dome po prvýkrát stretli so slovenským umením, ba viac, s vrelými slovami o bohatom socialistickom rozvoji a výsledkoch dosiahnutých jeho krajinou. Kajlich bol totiž vlastencom a presvedčeným internacionalistom. Mimoriadne rád vital hosťov z Poľska. Sníval o návštěve Poľska a o výstave, ktorú chcel mať v Krakove. Jeho blízkym priateľom ostali spomienky, iným zanechal svoje diela, ktoré kiež by sa dočkali čo najširšej prezentácie aj u nás, v Poľsku.

M. K.
Snímka: F. HÍDEG

ROZWIJAJMY CHÓW OWIEC

NOWE CENY SKUPU OWIEC RZEŹNYCH

Hodowla owiec w Polsce nie jest tak rozpowszechnionym dzialem wytwarzczosci rolnej jak chów bydła czy trzody chlewnej. Istnieje jednak szereg regionów w naszym kraju, gdzie chów owiec zajmuje dominującą pozycję w rolnictwie, gdzie od wieków zakorzenione są spore tradycje owczarstwa. Między innymi do takich regionów należą Podkarpacie a w nim Podhale zasługuje na szczególne uwzględnienie.

W drugiej połowie lat pięćdziesiątych poggowie owiecy w Polsce było o 1 mln sztuk lub inaczej licząc o ponad 30% wyższe niż obecnie. W ciągu ostatnich piętnastu lat nastąpił poważny spadek, wpłynięły na ten spadek szereg przyczyn wśród których była niska cena skupu wełny, skór i zwierząt rzeźnych. Ceny te w ostatnim czasie uległy znacznej poprawie.

Od 15 października br. wprowadzono nowe ceny skupu owiec rzeźnych, które są obok podwyższonych uprzednio cen za skór dalszym bodźcem wzrostu poggowie tych tak pożytecznych zwierząt. Szczególne znaczenie nowych cen powinno być dla rynku wewnętrznego. Przewiduje się, iż nastąpić powinno lepsze zaopatrzenie rynku w mięso baranie, którego skup dotyczył był minimalny.

Owce rzeźne na rynek krajowy skupuje się obeenie w 3 kategoriach. Do pierwszej kategorii zalicza się jarliczki i skopki w wieku do 10 miesięcy w wadze do 28 kg. Dla klasy pierwszej w tej kategorii kwalifikują się jarliczki i skopki pełnomiędzne, a do klasy drugiej jarliczki i skopki mięsne.

O RASELINE

V článku, uverejněném v deníku „Život Warszawy“, přesněji v jeho příloze „Život i novocesnosť“, autor píše o rašelině, která tlustou vrstvou přikrývá hnědě uhlí a při jeho těžbě by mohla být znehodnocena. Z hnědého uhlí, vytěženého v naší oblasti, se bude vyrábět elektrická energie. Protože rašelina je vlastně humus, autor článku navrhuje, aby se ji zúročovaly písčité půdy, které propouštějí vodu. Využilo by se tak její schopnosti zadržovat povrchovou vodu. Samozřejmě, celá vše by byla dost nákladná a vyplácela by se pouze velkým zemědělským podnikům nebo zahradnickým kombinátům. Kromě toho existuje několik druhů

rašeliny a ne každý je vhodný.

O tom však psát nezmýšlím. Soudím, že čtenáře by mohlo zajmat, jak se u nás v Kucové kdysi „dělal torf“. Místní Češi a Poláci totiž nazývali rašelinu jedním názvem „torf“. Domnívám se, že kucovští Češi pocházel z kraje, v němž se rašelina nevyskytovala a proto přijali místní název. Dělávaly se dva druhy rašeliny: šlapaná a řezaná. Na rašelinu se chodilo po zasetí jarého obilí a zasázení Brambor, když už bylo hezky teplo. Nejdříve se odkopal drn, potom se kusy rašeliny rýčem vyrýpávaly a vyzavazovaly na jedno místo. Bosýma nohami s vysoko vyhnutými nohavicemi se kusy rašeliny šlapaly tak dlouho, až se vytvořila tuhá jednolitá hmota. Vypracované bláto se tlačilo do skládaných forem (ještě by se v některých domech našly) a vyklá-

pely se cihly asi čtvrt metru vysoké. Formování vyžadovalo zručnost a ne každý to dovedl. Potom se cihly zvláštěm nožem s plochým ostrím po délce krájely na tzv. „pacyny“ (opět název používaný Čechy i Poláky). Po vyházení a zformování několika vrstev šlapané rašeliny se ukázala rašelina světlejší, tužší, často s kousky zpráchnivého dříví. To již byl „torf“ řezaný, který se nerýpal, ale vyřezával zvláštěmi železnými noži. Vypadal jako písemno T. Výříznuté kusy rašeliny se vyhazovaly z jámy na povrch a rozřezávaly na menší cihly, aby rychleji vyschly.

Pracovalo se kolektivně, sousedé si vzájemně pomáhali. Nejčastěji pracovali společně čtyři muži, někdy i šest. Byla to jedna z nejnáhavnějších prací. Někdy se používali k šlapání rašeliny koně. Casto se na vozech s koň-

ským potahem vyzáželo vypracované bláto na vhodnější místo a tam se formovalo.

To byla první etapa výroby rašeliny na zimu. Když lila nezní „pacyny“, a bylo hezké počasí, asi za týden začínalo sušení. „Pacyny“ už byly dost tvrdé a daly se „kantovat“. Každou cihlu bylo nutno tak postavit, aby k ní měl přístup vzduch. Když počasí vydrželo asi týden, z cihel rašeliny se stavěly kozly. Kozlů bývaly celé řady.

Vzpomínám si na událost z roku 1939. V blízké vesnici Pustkově stály na louce rady kozlů. Němečtí ploti, kteří 1. září přelétávali nad naši krajinou, si asi myslili, že jsou to rady vojáků. Celé rašelinště zasypali kulkami z kulometů a ještě pro jistotu shodili několik bomb. Když odletěli ukázalo se, že to byly prabidní střely. Bylo zhrouceneno jen několik kozlů.

mm uzyskuje się 16 zł za 1 kg żywca za golce 10 zł.

Najniższe ceny są na chudzie i braki. Za 1 kg żywca w tej kategorii o długości wełny powyżej 20 mm obowiązuje cena 15 zł, gdy długość wełny wynosi od 11–20 mm cena wynosi 13 zł, za golce 6 zł, za kg.

Podane ceny płacone są za 1 kg wagi żywnej netto, to jest wagę po ewentualnym potraceniu na okarmieniu. Maksymalne potracenie wagi z tego tytułu dopuszcza się do 5%.

Nowe ceny skupu owiec rzeźnych są zapewne znacznym bodźcem rozwijania chowu tego gatunku zwierząt. Nie mniej jednak rolnicy uzyskać mogą wysokie zyski przy właściwej pielęgnacji i żywieniu owiec. Warto tu dodać, iż owca jest zwierzęciem doskonale wykorzystującym wszystkie pasze odpadkowe (plewy, gorsze gatunki siana, gorsze pastwiska itp.) trzeba jednak pamiętać, iż za intensywne żywienie owce są bardzo wdzięczne.

J.Z.

FOTO: CAF

Redyk owiec z Podhala na teren Bieszczad

Za jarliczki i skopki w II klasie o długości wełny powyżej 30 mm uzy-

skuje się cenę 30 zł za kg. W tej samej klasie jarliczki i skopki o długości wełny 11–20 mm płaci się 28 zł za kg., zaś za golce 20 zł.

Cena 1 kg żywca maciorek i skopków pełnomiędznych (I kl.) o długości wełny powyżej 20 mm wynosi 29,50 zł, przy długości wełny 11–20 mm — 27 zł. Za 1 kg żywca golców w tej kategorii uzyskuje się 19 zł.

Za 1 kg żywca maciorek i skopków mięsnych (kl. II) o długości wełny powyżej 20 mm obowiązuje cena 27,50 zł, a przy długości wełny 11–20 mm 25 zł, za golce — 17 zł.

Nowe ceny za 1 kg żywca owiec dorosłych pełnomiędznych (kl. I) o długości wełny powyżej 20 mm wynoszą 20 zł, gdy zaś długość wełny wynosi od 11–20 mm otrzymuje się 18 zł, zaś za golce 12 zł za 1 kg. Za 1 kg żywca w klasie II (a więc mięsne) przy długości wełny powyżej 20 mm obowiązuje nowa cena 18 zł za 1 kg, przy średniej długości wełny 11–20

Suchá rašelina se svážela do kúlen. Také při této práci si sousedé vzájemně pomáhali. Protože se za práci neplatilo, jakousi formou odměny byly dobré svačiny.

Před válkou existovaly v naší krajinné vesnice, které žily z rašeliny. Vysušenou rašeliniu prodávaly do Belchatowa. Nutno si uvědomit, že před válkou se u nás topilo hlavně dřívím a rašelinou. Uhlí jsme skoro neznali.

Dnes již nikdo rýpání rašeliny neníčí louky. Kucováne nikdy rašelinu neprodávali, naopak, příkupovali kousky luk s rašelinou, aby měli více „torfu“. Louky se tehdy měřily na pruty. Byla to ruská míra a rovnala se asi třem loktům. A loket — to je necelých sedesát centimetrů.

Ale to všechno již dávno minulo a dnes se na to pamatuji jenom starí lidé.

B.

Z KALENDÁRA NA – JANUÁR – LEDEN

V zime práce rolníkov sa sústredzujú hľavne priamo na gazdovskom dvore. Co sa týka poľných práci treba zistíť, či sa na poliach obsiatych ozieminami nevytvorila zo snehu ťadová škrupina. Takúto škrupinu treba ničiť preháňaním zvierat alebo pomocou brán. Keď sú cesty dobré, voľný čas možno využiť na vyzážanie maštáreho hnoja na pole. V zime opravujeme aj poškodené ohrady na lúkach a pastvinách, a pripravujeme žrde na sušenie sena.

Dôležitou prácou v ovočnej záhrade je bielenie ovočných stromov. V tomto mesiaci slnce niekedy už prihrieva silnejšie, čo povzbudzuje obeh štiav v stromoch. Výkypy teploty môžu poškodiť kôru na stromoch, avšak výpäno zabezpečuje stromy pred pôsobením silnejších lúčov.

Najväčšiu starostlivosť venujeme zvieratám, ktoré by mali byť pravidelné kŕmené, napájané a čistené.

Zimné mesiace by sme mali využiť aj na prehľbenie poľnohospodárskych vedomostí. Výsledky dosiahnuté súčasnou vedou a technikou nútia každého človeka, aby sa neustále vzdelával vo svojom odbore.

Ďalšiu časť nášho článku venujeme pestovaniu jačmeňa. Jačmeň patrí k najhodnotnejším obilním. Využíva sa na kŕmenie zvierat, v pivovarnictve, na výrobu kaše a obilnej kávy. Vyznačuje sa vysokou plodnosťou. Vďaka krátkemu vegetačnému obdobiu v menšej miere ako iné obiliny podlieha rôznym chorobám. Je tiež odolnejší proti poľahnutiu. Jačmeň je menej citlivý na sucho ako ovos vďaka skoršiemu rozvoju a menšej transpirácii vody. Práve preto vyplatiť sa zváčšovať pestovanie jačmeňa a nahradzovať ním iné druhy obi-

lia, najmä žito. Samozrejme najvyššiu úrodu jačmeňa dosahujeme na dobrých pôdach, pšeničných a pšenično-žitných. Avšak prax dokázala, že jačmeň pri patričnom hnojení a správnom pestovaní dáva vysokú úrodu aj na slabších pôdach, tam kde sa obvykle pestuje žito alebo ovos. Pre jačmeň sú vhodné pôdy dokonca V. a IV. triedy.

To, že rolníci na týchto pôdach nezavádzajú pestovanie jačmeňa je asi výsledkom určitých zvykoviek, ktoré v tomto prípade možno nazvať škodlivým konzervativizmom.

Jačmeň neznáša kyslé pôdy (najvhodnejšie pH = 6,5–7,7). Pôdy s pH 6 a nižším číslom treba výpänovať.

Najlepšimi predkultúrami pod jačmeň sú: okopaniny, strukoviny a vikovkveté. Z obilních najlepšou predkultúrou je ovos po okopaninách na maštárenom hnoji.

Jačmeň si vyzážuje mimoriadne starostlivé pestovanie. Súvisí to s tým, že táto rastlina má kratké vegetačné obdobie, slabovo rastiva koreňová systém a má sklon k zarastaniu burinou.

Pri pestovaní po okopaninách, na jeseň pôdu bráname a čím skôr robíme zimnú orbu. Keď máme jačmeň pestovať po strukovinách alebo po obilí, ihneď po zbere predkultúry robíme plynkú orbu a bráname. Tieto úkony opakujeme dovtedy, pokiaľ neurobíme zimnú orbu. Prvou činnosťou na jar je smykovanie, po ktorom by sa malo pôdu brániť. Na uťahnutých pôdach je potrebné kultivátorovanie a bránenie.

Jačmeň by sme mali zasiat podľa možnosti čím skôr. Termín pripadá obvykle niekoľko dní po začatí vegetácie žita. Jačmeň určený na kŕmenie vysievame v množstve 140 až 150 kg/ha.

Dalším činiteľom, ktorý má rozhodujúci vplyv na výšku úrody je bohaté hnojenie. Najvyššiu úrodu môžeme dosiahnuť, keď na jeden hektár používame 60 až 90 kg dusíka, 70 až 80 kg fosforu a 100 kg draslika, v čistom zložení. Fosforové a draselné hnojivo by sme mali vysievať pri zimnej alebo plynkej orbe. Dusíkaté hnojivo dávame na jar v dvoch rôznych dávkach: prvú pred siatím a druhú keď sa obilie klási. Druhú dávku môžeme vyniechať v prípade príliš bujného rastu, čo môže hrozíť poľahnutím.

Kyslé pôdy by sme mali systematicky výpänovať, používajúc menešie dávky — 10 q/ha kysličníka výpäneného, avšak každé tri roky. Pôdy rahné, suhé s pH (kyslosťou) nižšou ako 5,5, treba výpänovať každý rok malými dávkami výpäna — 7,5 do 10 q/ha. Aby sme zvýšili množstvo prsťe v týchto pôdach mali by sme ich hnojí maštáreným hnojom (stačí 100 q/ha), a vysievať medzikultúry.

Máme niekoľko druhov jačmeňa, ktoré sa vyznačujú vysokými úžitkovými vlastnosťami.

Damazy — je všeobecne úžitkovým druhom (pivovárskym a krmovinovým), určeným hlavne pre rahné pôdy.

Gryf — druh s univerzálnym úžitkovým určením, ktorý je vhodný aj pre slabšie pôdy.

Lubuski — je to pivovársky druh, ale môže byť pestovaný aj pre krmovinové účely. Znáša aj rahné pôdy.

Skrzeszowicki — úrodný druh, všeobecne úžitkový. Darí sa aj na rahných pôdach.

Alsa a Plena — všeobecne úžitkové druhy. Daria sa na priemerne dobrých pôdach.

S. D.

KÝM MLÁDA DOSPEJE

Keď len zbadáme, že malému diefaťu je pritesná košielka alebo kabátik tak pri krku, ako aj v podpaži, ihneď mu dám väčie. Det- ský odev by mal byť voľný, aby nesťažoval diefaťu pohyb; nemluvňa musí totiž cvičiť svaly, aby sa správne vyvíjali. Keď budete svojmu diefaťu kupovať bielizeň a šatôčky, vždy kupujte o niečo väčšie, aby po praní neboli pritesné.

Prvé pokusy kŕmiť diefaťku by sa mali obmedziť na niekoľko lyžičiek počas jedného jedla. Najskôr by sme mali uspokojiť hlad diefaťa mliekom z flášky alebo prsnika, a až potom mu dať jednu alebo niekoľko lyžičiek stravy. O koľko viac trpezlivosti a nežnosti bude mať matka pri týchto prvých pokusoch, o toľko rýchlejšie sa diefa naučí jest lyžičkou.

Pančušky, ktoré po praní sú tuhé a málo elastickej ne- hodia sa pre diefa. Na mladé chodidlá má vplyv nielen tlak topánok ale aj pančuch a ponožiek.

NA VOĽNÉ CHVÍLE VÁM PRINÁŠAME VÝBER NAJMODERNEJ- SÍCH, ELEGANTNÝCH MODELÓV NA TOHORECNE FAŠIANGY A NA VŠEDNÝ DEŇ.

MYSLÍME, ŽE VO VOĽNÝCH CHVÍLACH SI TIEŽ RADÍ PRE PO- BAVENIE PREČÍTATE ZAUJÍMAVOSTI O PÓVODE MIEN A ČO SA KEDYSI TÝMTO MENÁM PRIPISOVALO. NAOZAJ TO BUDE SU- HLASIŤ? KEĎŽE NA ŠTEDRÝ DEŇ JE ADAMA, ZACÍNAME JEHÓ MENOM — ĎALŠIE MENÁ BUDÚ NASLEDOVAT.

VŠETKÝM NAŠIM MÍLYM CÍTATELKÁM A ICH RODINÁM — ŽELÁME RADOSTNÉ VIANOCE

AK MÁŠ MENO...

ADAMA obvykle rozmaznáva matka, ktorá ho miluje nepríliš rozumou láskou, otec Adama je bezbranný — napriek tomu, že si uvedomuje nepedagogické talenty svojej manželky. A Adam často využíva matkine city pre vlastné egoistické ciele. Ak má súrodenec, tito žijú tak trochu v pozadi Adama. Je schopný, ale trocha lenivý a v práci nesystematický. Pomerne skoro chce žiť ako „dospelý“, zbožňuje spoločnosť. Má bujnú predstavivosť a často rozpráva o sebe čudesné histor-

ky, ktorým nakoniec sám začína veriť. Teší sa sympátiu dievča, čo považuje za vec pomerne prirodzenú. Ale po tejto bujnej a šumivej mladosti — skutočne sa stáva dospelý. Vie sa ovládať. Odpracováva to čo zmeškal v učení býva aj dobrým pracovníkom, ale aj — príkladným manželom. Lebo v jeho postoji je vždy viac pózy, ako zlej vôle.

Pôvod tohto mena je v hebrejskom Adamah, čo doslovne znamená: zo zeme zrodený človek, človek zo zeme, metaforicky — prvý človek. Meniny má nielen 24. decembra, ale aj 6. apríla. Vyplatí sa vedieť, že existuje aj ženské meno tohto druhu — Adamina.

ZIVOT

KRÁSNE L'UBOSTNÉ LISTY

si dva roky písali anglický čašník, tridsaťsedemročný John Hansen a dvadsaťročná exotická kráska, vdova Rahela z ostrova Mauritius v Indickom oceáne. Hoci sa poznali len z fotografií, rozhodli sa, že sa zosobášia. Ale keď Rahela vystúpila z lietadla na londýnskom letisku, zašiel John strašne sklamanie. Nerozumela mu ani slovo, lebo nevedela po anglicky. Až pomocou tlapočníka sa dozvedel tajomstvo svojej nevesty. Nie ona, ale jej sestra písala listy. V návale zlosti John chcel nevestu nasledujúcim lietadlom poslať domov, ale potom si to rozmyslel a odviedol ju na radnicu. „Nikdy som to neofutoval, je krásna, mladá a fantastická kuchárka. A ešte: so ženou, s ktorou sa nedá rozprávať, nemôže sa človek ani hádať!“

HOVORIŤ O VÍNE...

... nie je len tak. Milovníci vína tak isto ako filatelisti, numizmatici alebo iní specialisti-amateieri majú svoj osobitný slovník. Hľa, aké jemnosti obsahuje iba reč o kvalite vína:

Láskavé víno — vyrovnané víno, lahodné na pitie.

Buketné víno — víno s príjemnou vôňou, musí však rovnako uspokojiť aj chuť, slovom, musí mať vhodný a bohatý buket, lebo ak víno len vonia a nelahodí jazyku, tak to je iba „voňavé“ víno.

Zlomené víno — víno, ktoré sa kazí a černie starnutím na vzduchu.

Šťavnaté víno — silné a stálé víno.

Telnaté víno — dobre zložené víno, ktoré bohatu napolní ústa.

Víno tvrdé — vysoláva nepríjemnú chuť najmä pod vplyvom privelkej kyslosti, ktorá nie je vyvážená silou alkoholu. V opačnom prípade sa hovorí o „mäkkom“ víne.

Schopné víno — jeho kvality sú veľmi výrazné a dobrá je aj jeho schopnosť konzervovania.

Šrachetné víno — bohaté na alkohol, chut i vôňu, vyvolávajúce pocit blaženosťi.

Minulé víno — ktoré stratiilo podstatné vlastnosti dlhým skladovaním, prestaranute víno.

Zelené víno — veľmi mladé, ešte nie celkom dozreté víno.

Na svete žijú Švédky — prie-

Ejhle, chasa naša běží ze salaša, obuškama pleskajú, jakúsi radosť majú, skákajú, vyskakují, gajdujú, tančují, neb s obliakom od andělu radost velikú cuju, běhají, zhánají, chytají, lapají, k Betlému pospíchají a děšátku po kozlátku dávají.

Z Valašska

ON

Měl by se oblékat klidně, volit jednoduchý střih a provědět obleků.

Módní saka jsou většinou jednořadová, na dva knofliky se širokými, špičatými klopami, volnější, s tvarovanými rameny a mírně zaznameným pasem.

Základní střih kalhot zůstal bez změn, pozorujeme pouze určitý rozdíl v provedení. Např. místo záševků má přední díl záhyb přecházející v puky nohavic. Casto vidíme kalhoty s manžetami, které jsou opět moderní.

Pokud jde o barvy, vladne již několik sezón tmavěmodrá, hnědá a odstíny rezavé. Barevné a vzorkované jsou pouze košile a vázanky a stále módnější motýlci, trochu větší než byli tradiční.

„SIAMANG“ — ZPÍVAJÍCÍ OPICE

Největší atrakce zoologické zahrady v Curychu jsou zpívající opice. Je to velmi vzácný druh, který se nazývá „siamang“ a žije v tropických lesích Sumatry a na Malajském poloostrově.

Tyto opice zpívají pouze brzy ráno a pozdě večer a také v době párení. Hezčí hlas prý mají samice.

V curišském zoo nahrali zpěv opic na magnetofonový pásek a pak přehrál na tiskové konferenci. Samozřejmě zajem byl značný.

NAJDLHSIE...

na svete žijú Švédky — prie-

merne 76,5 rokov a Švědi —

71,9 rokov. Najkratšie: oby-

vatelia niektorých afrických

štátov — Gabonu, kde prie-

merne vek činí 25 rokov,

Guiney — 26,5 a Čádu — 29

rokov.

VIES, ŽE...

Malé ústa možno zväčšiť prekreslením. Treba to robiť veľmi opatne, aby sme nevyzerali groteskne. Ak máte malé ústa, vyvarujte sa tmavých a ostrých červených rúžov. Ešte väčšimi by zvýraznili tento nedostatoč. Používajte rúže svetlorúžovej, prípadne oranžovej farby. Vonkajšia linka namaľovaná hnedou ceruzkou na oboče doáva úzkym perám plnši výzor.

Veľke ústa treba optický zmeniť. Najskôr ich jemne pretriete dermacolom a rúžom o nepoznanie menšie vykontúrujete, pričom kontúrovaci linku vediete v tvare úst. Iné experimenty sú nevhodné, lebo deformujú ústa.

VÁNOČNÍ JEHЛИČÍ

— Konečne pod vianočním stromečkem dostal kuráž a opovážil se něco říci své ženě: „Vezmi si příklad z této ryby. A BUĎ NĚMÁ!“ Hodila po něm kapří hlavou: „Vezmi si příklad z této ryby a PIJ JEN VODU!“

— Celý prosinec jí sliboval HORY DOLY, bude-li na něj hodná.

Byla.

A tak pod stromečkem našla MAPU SVĚTA...

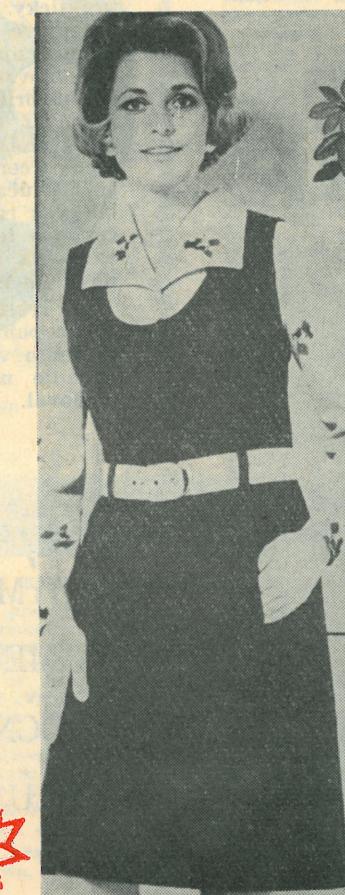
— Ryby jsou opravdu POSTNÍ JÍDLO, vždyť je to POKRM Z VODY!

OLDRICH FISER

FAJČENIE A PÔROD

V štátnej nemocnici v Ko- dani robili výskum, ako vplýva fajčenie na tehotné ženy, resp. na ich budúce diefa. Výsledky ukázali, že deti žien fajčiacich majú pri narodení nižšiu telesnú váhu ako deti žien, ktoré nefajčia.

Z Kladska

mladym * mladším * najmladším

PADÁ SNEŽIK

PADÁ SNEŽIK
Z OBLOHY,
PADÁ ROVNO POD
NOHY.
UŽ NÁM VŘZGA POD
NOHAMÍ.
PODTE, DETI, SO
SÁNKAMI.
BERTE TEPLÚ ČAPICU,
MÁME NOVÚ SANICU.
KEĎ NA SANE
SADNEME,
DO ZÁVEJA PADNEME.
PLAKAŤ ALE
NEBUDEMЕ,
VESELO SA
ZASMEJEME.
SILVIA CIPOVÁ

Sympatický spevák so zvláštnym zafarbením hlasu a s nepokojnou krvou v žilách ma 28 rokov. Poznáme ho z televíznej obrazovky, jeho hlas počúvame z rozhlasu buď gramoplátní, na ktorých ho poväčšine sprevádzajú Orchester Gustáva Oľfmanna. Ako sa vlastne začala jeho spevácka cesta?

Na konzervatóriu vyštudoval tanec a potom odišiel do Juhočeského divadla v Českých Budějovicích. Stále viacej ho to tahalo domov, a tak sa po krátkom čase stal členom baletného súboru Novej scény v Bratislave. Počas štyroch rokov, ktoré na tejto scéne prežil, si pohybom kultúry zdokonalil tak, že v semifinále televíznej Zlatej kamery prekvapil — nielen zaujímavým hlasom, ale aj pekným hereckým výkonom a pohybovou zložkou, adekvátnou výrazu a zmyslu pesničky. Prišiel rok 1970 a s ním veľký úspech s Klementovou pesničkou Otvárajte kasíno na detvianskej Zlatej ruži a vzápäť víťazstvo vo finále spomínanej Zlatej kamery.

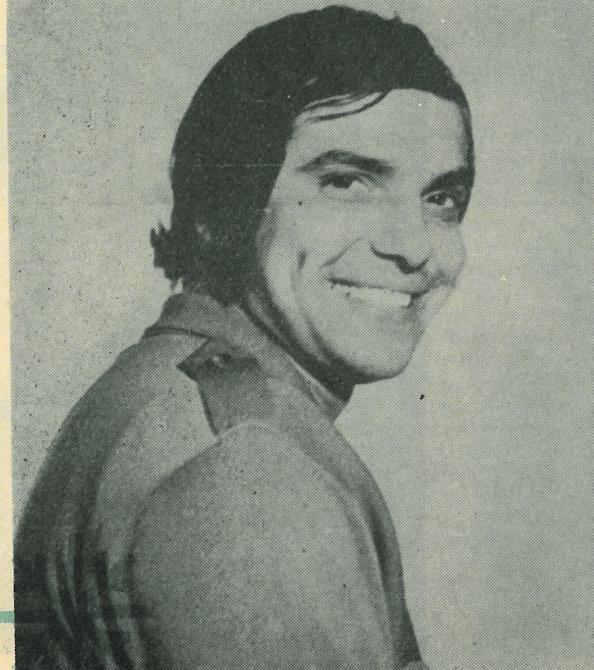
Dostáva angažmán do Revue Bratislava, kde účinkuje pol druhu roka. Koncom roku 1971 prechádza do Orchestra Gustáva Oľfmanna, s ktorým obsolvoval niekoľko zahraničných zájazdov.

Od roku 1973 účinkuje v Orchestra Juraja Veličkáho ako sólista. Nedávno sme ho videli na Bratislavskej lyre, kde interpretoval pesničku I. Kramára a P. Brhloviča V šťastí po kolená.

— ea —

Snímka: Z. Mináčová

PETER VAŠEK

MLADÝM, MLADSÍM, NAJMLADŠÍM
ŽELÁME VEL'Á DARČEKOV POD
VIANOČNÝM STROMČEKOM A
VESELÚ ZÁBAVU CEZ PRÁZDNIMY

M R Á Z

— Pozri sa, medvedík, — vráví ráno Zoša, — aké krásne kvety namaloval mráz na okno!

— Naozaj. Nádherné! Čarovné! — teší sa medvedík Macík. — Pôjdeme von a pozrieme sa, ako vyzera Mráz, ktorý vie tak pekne malovať, — pomysel si medvedík Macík, prehodil si okolo hrdla šál a vybehol na dvor. Pod oknom neboli nik.

— Mráz už zaiste odišiel, — mrmlel si medvedík Macík. V snehu zbadal totiž stopy topánok.

Vtom pricukpal kohútik Hrebienok.

— Práve som sa vrátil z obchôdzky, — zakikiríkal, — je tam mráz, až mi vyrazil dych.

Medvedík Macík vybehol za vráta a ta ho na ulicu. Rozhliada sa na všetky strany, hľadá sotipy. Lenže na ulici je veľa stôp.

— Kde je asi ten Mráz? — mrzuto mrmle medvedík Macík a usilovne húta hoci nič nevyhúta. Ako tak ide, stretnie psíka Bodríka.

— Nevidel si tu Mráza? — spytuje sa ho medvedík Macík.

— Vraciam sa z poľa. Mráz mi vyštípal uši i nos, — a psík Bodrík si šúcha labkami uši i nos.

Medvedík beží do poľa. Stretnie zajačika Ušiačika.

— Je tam Mráz? — zamrmle.

— Mráz je všade, — prekvapene odvetí zajačik Ušiačik. — Na lúke pokryl potok ľadom.

Medvedík Macík ta ho na lúku. Zazrel zládovateľý potok. Zazrel aj stopy veľkých topánok. Viedli od rieky k lesu.

— Odišiel, — pokrútil medvedík Macík ľavou. — Už ani tu nie je. Zaiste dokončil prácu a šiel si oddychnuf.

Nu čo, Medvedík Macík vrátil sa k Zoši.

— Ale fa ten mráz doriadil! — zhikla Zoša. — Vyzeráš ako ľadový medved' a nie môj medvedík Macík, — a Zoša rýchle zababúšila medvedíka Macíka do deky a položila ho do postielky bábiky Moniky.

— Už som z toho medved'! — vzdyhol si medvedík Macík, ľahol si na bruško a zaspal.

Czeslaw Janczarski

KEBY SOM BOL REDAKTOROM

STRÁNKY PRE MLÁDEŽ.,,

CYRIL ŠCUREK Z NOVEJ BELEJ O.I. PÍSE:

Milá redakcia, keby som bol redaktorom stránky pre mládež v Živote, uverejňoval by som viac zaujímavých a aktuálnych správ o športe, lebo mládež sa o šport zaujíma.

Okrem stránky pre mládež čítam v tomto časopise aj iné články. Naposledy sa mi najviac páčili také články, ako Najstarší človek, Dedko a fajka — príbeh o starčekovi, ktorý po strate fajky zo žiaľu zomrel. Čítal som aj článok Od Sielc po Berlin. Veľmi sa mi páčil, lebo som sa z neho dozvedel o vzniku I. divízie Tadeusza Kościuszki a o jej bojoch.

Ked' k nám pride nové číslo Života ako prvý ho číta otec. Jemu sa najviac páčia články, v ktorých sú opísané vojenské zážitky, šport a súborny piesní a tancov.

U nás je škola, v ktorej sa učíme aj po slovensky. V učení nám veľmi pomáha Život. Aj nás učiteľ na hodinách slovenčiny využíva texty zo Života, lebo sa v ňom píše o štúrovcoch a iných slovenských dejateľoch.

Keby som mal pas a peniaze, svoje prázdniny by som chcel stráviť v Československu. Tam by som navštievoval fabriky, veľké, pekné mestá, Demänovské jaskyne a iné krásy prírody.

FRANTIŠEK PACIGA Z KREMPACH O.I. PÍSE:

Keby som bol redaktorom stránky pre mládež, dával by som na túto stránku viac humoru, básne, rozprávky, rubriku o známych ľudoch a rubriku „urob si sám“, vypisoval by som súfaže. Okrem toho by som zriaďal filatelistický kútik, uverejňoval by som hádanku a iné zaujímavé veci, ktoré by nabádali mládež, aby čítala Život.

Okrem stránky pre mladých čítam články o Spiši a Orave, ktoré posielajú do redakcie starší a mladší dopisovatelia. Čítam ešte poľnohospodárske otázky a snár.

Naposledy sa mi najviac páčili články: Samo Chalupka, Od Sielc po Berlin, Dedko a fajka a Tajomné cesty vedy.

Ked' k nám pride Život a mám čas, tak ho čítam prvý, no ked' som v škole, tak prí Čítajú rodičia, sestry alebo brat. Rodičom sa najviac páčia články, ktoré prinášajú správy zo Spiša a Oravy. Ja sa učím slovenčinu a Život mi v tom učení veľmi pomáha, lebo sa v ňom oboznamujem s novými slovenskými slovami. Nás učiteľ slovenčiny využíva texty zo Života a na hodine slovenčiny čítame mnoho zaujímavých článkov z tohto časopisu.

Keby som mal pas, peniaze a iné potrebné veci, prázdniny by som strávil cestujúc po Československu, kde by som sa mohol naučiť ešte lepšie rozprávať po slovensky.

MÁRIA BEDNARČÍKOVÁ Z NOVEJ BELEJ O.I. PÍSE:

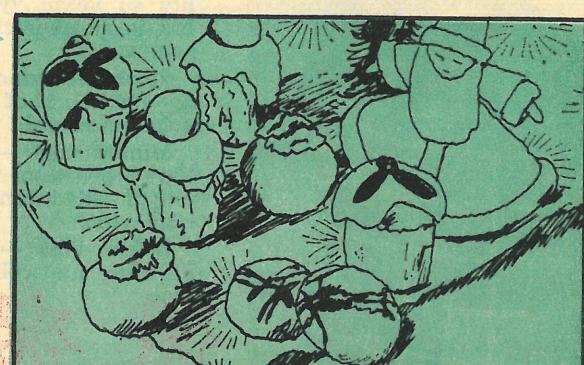
Keby som bola redaktorkou stránky pre mládež postarala by som sa, aby na tejto stránke bolo viac ľudových piesní, hádanie, rozprávok a listov od mladých dopisovateľov Života, aby sa páčila všetkým, ktorí túto stránku čítajú.

Okrem stránky pre mládež rada čítam stránku Redakcia — čitatelia, lebo je tam veľa správ o našich dedinkách, spomienky na minulosť a dojmy zo zájazdov, ktoré napísali čitatelia.

Ked' nám poštár doručí nové číslo Života, ten ho číta prvý, kto je doma. Mojm rodičom sa páčia stránka pre mládež a rubrika Redakcia — čitatelia.

V škole sa učím slovenčinu a Život mi pomáha v učení. Slovenčinu nás učí paní učiteľka Angelu Zarembová z Novej Belej. Na hodinách slovenského jazyka čítame Život a potom si pišeme poznámky do zošitov.

Keby som mala peniaze a pas, tie dva mesiace prázdnin by som chcela stráviť v ČSSR.

rady · poradňa · rady · poradňa · rady

SZKODNICTWO LEŚNE POLNE I OGRODOWE II

Wypas zwierząt gospodarskich na cudzych gruncach leśnych lub rolnych albo przechodzenie, przejeżdżanie lub przeganianie zwierząt gospodarskich przez takie grunty w miejscowościach w których jest to zabronione — podlega grzywnie do 1000 zł albo karze nagany, a jeżeli grunt jest zaoranym, zasianym lub obsadzonym, znajduje się w stanie sztucznego zalesienia, naturalnego odnowienia lub stanowi młodnikiem leśnym do lat 30, sprawca podlega karze szkodnika do 5000 zł. Takiej

samej karze podlega ten, kto przejeżdża lub przegania zwierzęta gospodarskie przez wodę zamkniętą i zarybioną.

W przypadku gdy czyn taki godzi w mieniu prywatne, ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

Za powyższe czyny można orzec nadto nawiązkę do wysokości 3000 zł.

Niszczanie lub użytkowanie kosodrzewiny znajdującej się na siedliskach naturalnych w górach lub na torfowiskach podlega karze grzywny do 2000 zł, albo karze nagany, a nadto można orzec nawiązkę do wysokości do 1000 zł.

Kto w nie należącym do niego lesie wydobywa żywiciel lub sok brzozowy, obrywa szyszki, zdziela kore, nacina drzewo lub w innym sposobie je uszkadza, zbiera mech lub ściółkę, przyczym, jeżeli nie godzi

trawę, wrzos, szyszki lub zioła albo zdziela dąrn, wreszcie zbiera grzyby lub owoce leśne w miejscowościach w których jest to zabronione albo sposobem niedozwolonym podlega grzywnie do 500 zł, lub karze nagany. Jeżeli czyn taki godzi w mieniu społecznego, ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

Zabronione jest na cudzym gruncie wydobywanie piasku, marglu, żwiru, gliny lub torfu, niszczanie lub uszkodzenie urządzeń służących do utrzymania zwierząt lub ptaków, niszczanie mrowisk lub ptasich gniazd, kopanie dołów lub rowów oraz wyrzucanie na cudzy grunt leśny lub polny kamieni, śmieci, padliny lub innych nieczystości. Działanie takie podlega karze grzywny do 1000 zł. Jeżeli czyn nie godzi w mieniu społecznego i ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

W. FERFET

ono w mieniu społecznego ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

Niszczanie lub uszkodzenie na gruncie leśnym lub rolnym urządzeń melioracyjnych podlega karze grzywny do 5000 zł, a poza tym można orzec obowiązek zapłaty równowartości wyrządzonej szkody lub obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego.

Niszczanie zasiewów, sadzonek lub trawy na cudzym gruncie leśnym lub rolnym jest karane grzywną do 1000 zł albo karze nagany, a nadto można orzec w razie popełnienia takiego wykroczenia nawiązkę do wysokości 1000 zł. Jeżeli czyn nie godzi w mieniu społecznego i ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

W. FERFET

ZADAWANIE LEKARSTW ZWIERZĘTOM

Każdy hodowca musi znać podstawowe sposoby zadawania lekarstw aby móc samemu pomóc choremu zwierzęciu — lekarstwa muszą być zadawane ścisłe wedle wskazań lekarza, podawane w mniejszych ilościach nie dadzą efektów, w za dużych zaś ilościach mogą spowodować zatrucie. Lekarstwa podaje się doustnie, w postaci zastrzyków podskórnych, domięśniowych lub dołynych oraz zewnętrznie jako maski, mazidła lub płyny do wcierania. Doustne lekarstwa najwygodniej jest mieszać z karmą lub rozpuszczać w wodzie do picia. Świniom takie lekarstwa podaje się w postaci powideliaka tj. proszku zmieszanej z miodem lub powidlami. Wlewanie

świniom lekarstw powoduje najczęściej zachłystowe zapalenie płuc. Lekarstwa o nieprzyjemnym smaku lub woni trzeba wlewać przynajmniej wprost do żołądka za pomocą sondy, ale może to wykonać tylko wprawny pracownik służby weterynaryjnej. Ubydła takie leki zadaje się z grubej butelki wkładając jej sztyjkę z boku w tzw. szparę bezębową i unosząc lekko głowę do góry. Trzeba uważać aby butelka nie dostała się między zęby. W razie wystąpienia kaszlu wlewanie należy przerwać na chwilę.

Lewatywy wykonuje się przy pomocy wlewnika z wejściem gumowym. Koniec węża po natłuszczeniu wkłada się do odbytu, po podniesieniu wlewnika płyn spływa do jelit. Dużemu zwierzęciu jednorazowo można zadać w ten sposób 1–2 wiader płynu. Po wlewie należy zwierze oprowadzać aby płyn się nie wylewał. Okłady mają na celu zwężenie lub rozszerzenie naczyni krewnośnych. Rozróżnia się okłady zimne rozgrzewające oraz ściągające. Zimne okłady powodujące zwężanie na-

czyń stosuje się przy uderzeniach, stłuczeniach, zwichtnięciach, krwotokach i ochwacie. Robi się je z lodu, śniegu w worku gumowym lub też zimnej wody która polewa się co pewien czas kawałkiem płotna. Zimne okłady na kopyto robi się z gliny zimnej wodą z octem. Okłady rozgrzewające stosuje się przy przewlekłych zapalenia mięśni, ścięgien, płuc i żołądków. Taki kawałek płotna umoczony w ciepłej wodzie przykładam na odpowiednie miejsce i pokrywamy go ceratką lub pergaminem, na to kładziemy cienką warstwę waty i całość bandażujemy. Taki okład zmienia się co 6–7 godzin. Rozgrzewające okłady można także robić z ziemią lnianego, ciepłych ziemniaków lub też piasku i soli. Zamiast okładek rozgrzewających stosuje się dość często wcieranie takich płynów

jak: spirytus denaturowany, kamforowy lub terpentyna. Plyn te mieszają się na pół z olejem aby uniknąć oparzeń skóry. Po wtarciu w daną część ciała okrywa się kocem lub derką. Okłady ściągające stosuje się dla zmniejszenia obrzęku, sporządza się je identycznie jak okłady zimne z tym, że zamiast wody stosuje się roztwór Altacetu, lub wodę zmieszana pół na pół z octem. Nacieranie zalecone jest w celu pobudzenia krążenia krwi, a więc przy zapalenach wymienionych mięśniowych kieni. Polega ono na silnym rozcieraniu chorego miejsca, goliąc ręka mi lub wiechciami słomy. Nacierane miejsce można pokropić spirytusem kamforowym, denaturowym lub terpentyną.

Te najprostsze zabiegi powinny być przez każdego hodowcę opanowane i w razie potrzeby stosowane.

HENRYK MĄCZKA

SLÁVNOSTNÁ POLIEVKA (RAGÚ)

Rozpočet pre štyri osoby: 300 g telacieho mäsa, 1 stredne veľká mrkvka, 1 petržlen, kúsok zeleru, 1 zaroynaná lyžica masla, 2 zaroynané lyžice hladkej múky, 1 menšia cibuľa, 4 dl mlieka, 2 žltky, muškátový orešok, mleté čierne korenie, petržlenová vňať, soľ.

Telacie mäso umyjeme, pokrájame na malé kocky a dáme variť do 1 litra osolenej vody. Keď voda

s mäsom vrie, pridáme nadrobno pokrájanú zeleninu, cibuľu, muškátový orešok, mleté čierne koreniny a varíme. Z masla a múky pripravíme ružovú záprážku, zalejeme ju studeným mliekom, povaríme a pridáme k mäkkému mäsu a zelenine. Nakoniec do polievky zavaríme drobné žemľové knedličky a pridáme nadrobno posekanú petržlenovú vňať. Polievku odložíme, necháme 10 minút stáť, potom do nej zamiešame trochu mlieka s rozmiestanými žltkami a podávame.

RYBA PEČENÁ NA MASLE

Rozpočet pre 4 osoby: 800 g ryby (rózne druhy), soľ, múka, 10 g masla, mäsová šťava.

Očistenú rybu pokrájeme na porcii, osolíme, namočíme do múky a na rozpustenom masle zo všetkých strán opečieme. Hotovú rybu polejeme šťavou z duseného mäsa. Podávame so zemiakovou kašou a kompotom.

Kapra alebo mrazené file najprv potrieme roztretým cesnakom a potom namočíme do múky a opečieme.

ORECHOVÝ NUGÁT Z BIELKOV

Rozpočet: 100 g medu, 180 g cukru, vanilka, 1 dl vody, 3 bielky, 1 lyžica kryštálového cukru, 150 g oreškov alebo mandlí, obálky na naplnenie.

Med, cukor, kúsok vanilkov a 1 dl vody dáme

varí. Medzitím ušľaháme z bielkov a kryštálového cukru tuhý sneh. Keď je cukor s medom uvarený na niť, primiešame sneh a za stáleho mielenia varíme asi 6 minút. Potom prisypeme zomleté orešky alebo mandle a varíme ďalších 6 minút. Masu vylejeme na oblátku, v masti namočeným nožom roztírejme, priložíme druhú oblátku, zatažíme a necháme vychladnúť. Vyčladnutý nugát pokrájame na malé kocky alebo obálňiky.

Môžeme ho používať aj ako cukríky na vianočný stromček.

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZALEŽITOSTMI? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCE „ZIVOT“ 00-372 WAR-SZAWA, UL. FOKSAL 13. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRANKACH NAŠEHO ČASOPISU A V DOPISECH.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redagują: ADAM CHALUPEK — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: František Bednarek (Nowa Biala), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Mirona Cizkova (Zelów), Józef Gribač (Podwilk), Józef Grigala (Niepolomicze), Vladimír Hess (Lublin), Bronisław Knapič (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolina), Ján Kríšák (Krempachy), Wacław Luścinski (Zelów), Lýdia Mšálová (Zubrzyca Góra), Lýdia Mundilová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Sveták (Lipnica Mała), Jan Svantej (Pieklejnik), Jan Spernoga (Warszawa), Ružena Urbanová (Gęsinięc), Zofia Vasilejová (Lapsze Niżne), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczeniem i korektą jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska. Tłumaczeniem na jęz. słowacki — Elżbieta Stojowska. Weryfikacją stylistyczną tekstu słowackiego — Ján Kacvinský. Korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga. Red. techn. — Krystyna Tomczyk. Oprac. graf. — Krzysztof Lewandowski. „Zivot“ ukazuje się około 15 każdego miesiąca.

Nadsyłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „Współczesne“ RSW „Prasa — Książka — Ruch“, 00-480 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

KALENDÁR 1973

DECEMBER—PROSINEC

1. SOBOTA	Natalia	16. NEDELA	Albin
2. SOBOTA	Paulina	17. PONDELOK	Lazár
3. PONDELOK	František	18. UTOROK	Bohuslav
4. UTOROK	Barbora	19. STREDA	Urbán
5. STREDA	Krišpín	20. STVRTOK	Dominik
6. STVRTOK	Mikuláš	21. PIATOK	Tomas
7. PIATOK	Martin	22. SOBOTA	Zenon
8. SOBOTA	Mária	23. NEDELA	Viktória
9. NEDELA	Leokádia	24. PONDELOK	Adam a Eva
10. PONDELOK	Júlia	25. UTOROK	1. sv. vianočný
11. UTOROK	Damáz	26. STREDA	2. sv. vianočný
12. STREDA	Adelajda	27. STVRTOK	Ján
13. STVRTOK	Lucia	28. PIATOK	Teofil
14. PIATOK	Alfréd	29. SOBOTA	Tomáš
15. SOBOTA	Celína	30. NEDELA	Sabina
1. decembra		31. PONDELOK	Silvester
vých.slo.	7.22	záp.slo.	15.28
vých.m.	11.19	záp.m.	21.56
15. decembra		vých.slo.	7.38
		záp.m.	15.24
		vých.m.	22.42
		záp.m.	10.49

JANUÁR—LEDEN

1. UTOROK	Nový rok	8. UTOROK	Severín
2. STREDA	Makar	9. STREDA	Marcelína
3. STVRTOK	Genovéfa	10. STVRTOK	Ján
4. PIATOK	Titus	11. PIATOK	Matilda
5. SOBOTA	Simon	12. SOBOTA	Beňadik
6. NEDELA	Traja králi	13. NEDELA	Verona
7. PONDELOK	Julián	14. PONDELOK	Félix
8. UTOROK		15. UTOROK	Pavol

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDY Z NÁS SA NIEKEĎ POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADÁ ZA PREDSDUDOK NAŠICH BABIČIEK. KO-NEČNE, VED JE TO IBA ZABAVA. TAK TE-DA, KEĎ SA VÁM SNIVA:

*
 Čmelík — radosť, slast
 Čítat — blažobyt
 — noviny — budeš dobré pokračovať v živote
 — knihy — musíš sa ešte veľa učiť
 Dane platiť — budeš väčšinu
 Dedičstvo — prekonať tažkú situáciu
 Divé husi — prežiješ sklamanie
 Dlhý robit — zájdeš nad pomery
 — zaplatiť — starosti
 Dlháčka stretnúť — falošné konáš
 Domáce zvieratá — budeš mať vlastný dom
 Domovník — získ a výhoda
 Dovolenku dostat — tvore pranie sa splní
 Drôtne prekážky — postaví sa ti niečo do cesty
 Drôt na pletenie — potrebujes lásku
 Džbán — zasnúbenie a svadba
 — rozbít — zanedbávaš sa v práci
 Gramofón pocúť hrať — chrán sa pred na-šepkávacími
 — kupovať — zosmešniš sa
 Harfa — najdeš pomoc v neštasti
 Hlad mat — robíš si z bytočné starosti
 Hlas počut — môžeš mať nádej
 Hľupý človek — budeš mať malú škodu
 Hľupstvo urobit — prideš k istému názoru
 Hostinec — márnis svoj čas
 — ist de noho — pôjdeš na daleku cestu
 Horúčku mať — spokojnosť a bohatstvo
 Hotel — budeš cestovať.

</div

DAMSKÝ GAMBIT

Mordhorsta vozírm už tri roky. Nie je najhorší spomedzi žefov, ktorí sa dávali v mojom aute. Má len svoju obľúbenú temu. A keď o nej začne, tak viem, že mu vydrží na najbližšich sto kilometrov. Už ho ani nepotrvam, len občas poviem: „Pravdaže“, alebo „Co nepoviete?“. Jeho temu je morálka. To má, ako starého mládežca, vobec nezaujima. Až donedávna som bol presvedčený o Mordhorstovi, že je veľmi morálny. Až do našej cesty do Kahlenburgu. Cestovala s nami totiž aj nová disponentka, slečna Piejkowa, ktorej fotografia sa niekoľkokrát objavila v obrázkovom časopise.

Najprv som šiel po Mordhorsta. Bol samý vtip. Inokedy ráno je veľmi milčalivý. V aute sa so slečnou Piejkowou zabávali o úradních veciach a občas aj mňa zatiahali do rozboru. V Kahlenburgu v hoteli objednal pre seba a pre mámu dvopostelovú izbu a pre slečnu Piejkovú jednopostelovú o dve poschodia nižšie. Potom som ich zaviedol na konferenciu.

Ked som siel po nich, malí výborní, že beopodmienene musím ísť s horstom si ma zavolať nabok a šepkami. Čo by si o hornej mladke kolegyni pomysela, keby šiel len s ňou. V bane sme sedeli dve hodiny a Mordhorst, veľký šáchista, sa bavil s nejakým súdruhom z Varšavy o šachu. Rozbral spolu rôzne partie. Ja som musel medzitým tancovať so slečnou Piejkowou. Nebola môj typ. Ami čoby som tancoval s metlou. Bol som štastný, keď som sa konečne dostal na izbu a mohol som si roviať viazanéku. Mordhorst však bol mimoriadne ľudiy. Z kupejne na mňa kŕčal, že si ešte pôjde na hodinku zahrať šach s tým poľským súdruhom. Vráti ho vyzval na jednu partiu. Mám mu vybrať z aktívky cestovný šach.

Bolo dávno po polnoci. Vonku už vyríkali prvé vrabce, keď Mordhorst iba v ponozkách a potme vstúpil do izby. Nedalo mi, aby som sa ho neopýtal, či vynal. — Dvakrát remíza. Prvý som mal vyhrat. Priyatý damska gambit. Rýchly chod. Bol som stále ofenzívnejší. Ale potom mi chýbala sústreďenosť. Tak som prišiel o dámnu... Chudák Mordhorst, pomysel som si. Človek je slabý. A predsa vrazil som si, že čieru dámnu, ktorú som mu tajne vypral z cestovného šachu, zase tajne viatím späť, skôr než sa zobudí.

C. U. WIESNER

izby. Nedalo mi, aby som sa ho neopýtal, či vynal. — Nie... Muslim ostat doma... s dieťatom... — Vý ste sa vydali? — Nie, som slobodná, — zašepkala a po ďalhom mlčaní dokončila: — Volala sa Slavko. — Podľa váslo občiána Slovko. — Podľa váslo občiána ben'ho herca Vjačeslava Tichonova... — No pocujejte...! To nie je možné! To je omyl! Mojm obľúbeným hercom nie je Vjačeslav Tichonov, ale Michail Kozakov!

— Chcete povedať, že sme ani film s Cybulským nevideli? — S Cybulským nakrútili filmov... — Vrável som stroho. — A vobec — krok. Možem vám priniesť aj potvrdenie od domovej správy. A aké vlastne být spolu?

— Kino Leningrad... — vrávela Tána.

— Vidieť! A ja bývam pri kine Po-

budúcnosti pozornejšie výkrucajte číslo,

— Posledné trojčíslo bolo 321.

— Vrável sa volá kino, v ktorom sme mali budúcnosti pozornejšie výkrucajte číslo,

— Aké ste voleli?

— Tak je to predsa len omyl. V

chadlo,

— Vrável som stroho. — A vobec —

— Tak by sme sa mohli stretnúť? — Nie... Muslim ostat doma... s dieťatom... — Rýchllo ma prenúšli. — Všetko siuiasi. Najiac ma trápila strata dokladov. Isťe si viete domyslieť, aká je to starosť, kým si ďal vek nadobudne nové... Ale, ale, — zdával sa na mňa, — ved vám patria nátezne!

— Ale, prosím vás, — okňala som sa.

— Prepáčte mi, prosím, ale nechcel som vas urazit, — ospravedlivovala.

— Jednoducho mi záleží na tom, aby som sa vam odviedol. Hadam by sa vám páčilo kalíštek koňaku?

— Nuž ako tak, ale nemariekan si... Bránil som sa, ale použil všetku pokon zažiaril.

— Možno niekedy inokedy, lebo te-

raz nie som na to pripravený.

— Tak veľmi som sa vám chcel re-

vanšvať, — vrável, — tak verni...

— Uaaa! — podskočil som naraz v kresle od strašnej bolesti.

— Len pokoj, len pokoj, — utisoval ma zubár. — To sa mi len trochu klesle pošmykli, hned ich založim znova.

— Ojéj! — zdrapil som ho za rukou. — Akože to trháte? — vyblabotal som, keď mi klesle zakľadal po treť raz. Zub bol stále na svojom mieste.

Už predtým celý akosi znevôznel, teraz aj očervenel v tvári.

— Keď ma niekto kly ako vlk... — zasyčal.

Nemohol som mu odpovedať, lebo znova mi schytli klesámi zub a ja som prenikavo vykrikol.

— Veď otvor papuť! — skrikol zubač.

— Komu to dnes dávajú diplomy?

— Vykokať som. Bolo mi to už všetko jedno.

Stačí povedať, že to trvalo asi hodinu, zub bol treba vyfahovať po kúštiku a keď som konečne vstal z kresla, nohy sa podlo mnou podlamovali. Na dôvažok bol treba ešte ísť do nemencice dať si zosíť dorhané dásna.

— Chrapúni jeden! — skrikol som a tresol som dvermi.

— Idiot! — zasyčal za mnou.

— Ach tak! — nainnevalo ma to.

Chytil som náprsnú tašku, ktorú čentifa položil na stolík a rozmachom som ju výhodiť cez okno.

Ked som bezial po schodach, stretol som na prvom poschodi akčosi neštastnika, ktorý sa poberal. Nešodomi. Na chvíliku sa mi vrátila radosť zo života, lebo som zbadal, že v ruke drží tú neštastnú penaženku.

— Nech sa pací prerátať peniaze!

— navrhoil som mu.

Rýchllo ma prenúšli.

Všetko siuiasi. Najiac ma trápila strata dokladov. Isťe si viete domyslieť, aká je to starosť, kým si ďal vek nadobudne nové... Ale, ale, — zdával sa na mňa, — ved vám patria nátezne!

— Ale, prosím vás, — okňala som sa.

— Prepáčte mi, prosím, ale nechcel som vas urazit, — ospravedlivovala.

— Jednoducho mi záleží na tom, aby som sa vam odviedol. Hadam by sa vám páčilo kalíštek koňaku?

— Nuž ako tak, ale nemariekan si... Bránil som sa, ale použil všetku pokon zažiaril.

— Možno niekedy inokedy, lebo te-

raz nie som na to pripravený.

— Tak veľmi som sa vám chcel re-

vanšvať, — vrável, — tak verni...

— Uaaa! — podskočil som naraz v kresle od strašnej bolesti.

— Len pokoj, len pokoj, — utisoval ma zubár. — To sa mi len trochu klesle pošmykli, hned ich založim znova.

— Ojéj! — zdrapil som ho za rukou.

— Akože to trháte? — vyblabotal som, keď mi klesle zakľadal po treť raz. Zub bol stále na svojom mieste.

Už predtým celý akosi znevôznel, teraz aj očervenel v tvári.

— Keď ma niekto kly ako vlk... — zasyčal.

Nemohol som mu odpovedať, lebo znova mi schytli klesámi zub a ja som prenikavo vykrikol.

— Veď otvor papuť! — skrikol zubač.

— Komu to dnes dávajú diplomy?

— Vykokať som. Bolo mi to už všetko jedno.

Stačí povedať, že to trvalo asi hodinu, zub bol treba vyfahovať po kúštiku a keď som konečne vstal z kresla, nohy sa podlo mnou podlamovali. Na dôvažok bol treba ešte ísť do nemencice dať si zosíť dorhané dásna.

— Chrapúni jeden! — skrikol som a tresol som dvermi.

— Ach tak! — nainnevalo ma to.

Chytil som náprsnú tašku, ktorú čentifa položil na stolík a rozmachom som ju výhodiť cez okno.

Ked som bezial po schodach, stretol som na prvom poschodi akčosi neštastnika, ktorý sa poberal. Nešodomi. Na chvíliku sa mi vrátila radosť zo života, lebo som zbadal, že v ruke drží tú neštastnú penaženku.

— Gdybym wiedziať, že nie masz miszkania,

nigdy bym sa cieťtie nie vyszla...

Rysunek: RAYMOND PEYNET

„Honem sudi František, naučil na plnení Štefka U Flektu!“

Evgen Sevcik

„Tedy — jaké budou prémie?“

EULLENSPIEGEL — Berlin

LUDAS MATYI — Budapest

„POURQUOI PAS?“

